

Funkcjonalny Model Zdrowia jako teoretyczna podstawa badań w obszarze zdrowia i choroby Helena Wrona-Polańska

- Aleksandrowicz, J. (1972). W poszukiwaniu definicji zdrowia, *Studia Filozoficzne*, 6, 79–83.
- Aleksandrowicz, J. (1979). *Sumienie ekologiczne*. Warszawa: Wiedza Powszechna.
- Aleksandrowicz, J. (red.) (1974). *Rewolucja naukowo-humanistyczna*. Warszawa: Wiedza Powszechna.
- Aleksandrowicz, J., Duda, H. (2002). *U progu medycyny jutra*. Radom: Oficyna Wydawnicza STON, wydanie II.
- Antonovsky, A. (1979). *Health, Stress and Coping*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Antonovsky, A. (1995). Rozwikłanie tajemnicy zdrowia. Jak radzić sobie ze stresem i nie zachorować. Warszawa: Wydawnictwo Fundacja IPN.
- Bishop, G.D. (2000). *Psychologia zdrowia*. Wrocław: Astrum.
- Gołaszewska, M. (1994). *Fascynacja złem. Eseje z teorii wartości*. Warszawa–Kraków: PWN.
- Heszen, I., Sęk, H. (2007). *Psychologia zdrowia*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Hobfoll, S.E. (1989). Conservation of resources. A new attempt at conceptualizing stress. *American Psychologist*, 3, 513–524. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.44.3.513>
- Hobfoll, S.E. (2006). Stres, kultura i społeczność. *Psychologia i filozofia stresu*. Gdańsk: GWP.
- Hołowiecki, J. (2006). Przeszczepianie szpiku i komórek krwiotwórczych z krwi obwodowej w nowotworach. W: M. Krzakowski (red.), *Onkologia kliniczna*. Warszawa: BORGIS, Wydawnictwo Medyczne.
- Jabłoński, M. (2004). *Zaburzenia depresyjne a przebieg ostrej choroby białaczkowej*, praca doktorska. Kraków: Biblioteka Katedry i Kliniki Psychiatrii CMUJ.
- Janicki, K. (2001). *Hematologia*. Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL.
- Karski, J.B. (1994). Zdrowie i promocja zdrowia. W: J.B. Karski, Z. Słowska, B.W. Wasilewski (red.), *Promocja zdrowia* (s. 15–27). Warszawa: Sanmedia.
- Lazarus, R.S., Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal and coping*. New York: Springer.
- Lebiedowicz, H., Skotnicki, A.B. (2005). Wykorzystanie koncepcji fenomenologiczno-poznawczych w pracy klinicznej z pacjentami z chorobą nowotworową krwi. *Doświadczenia własne. Psychoterapia*, 1 (132), 57–65.
- Lewicka, M. (1977). Evaluative and descriptive aspects of organization of cognitive structures. *Polish Psychological Bulletin*, 1, 3–12.
- Maruszewski, T. (1977). Eksperyment a badania nad mechanizmami obronnymi. *Przegląd Psychologiczny*, 20, 49–64.
- Nęcka, E. (1994). *TroP... Twórcze rozwiązywanie problemów*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.

Nęcki, Z., Górniak, L. (1999). Przekonania i postawy społeczne wobec chorób nowotworowych. W: D. Kubacka-Jasiecka, W. Łosiak (red.), Zmagając się z chorobą nowotworową. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Sęk, H., Ścigała, I. (1996). Stres i radzenie sobie w modelu salutogenetycznym. W: I. Heszen-Niejodek, Z. Ratajczak (red.), Człowiek w sytuacji stresu (s. 133–150). Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Skotnicki, A.B., Nowak, W.S. (1998). Podstawy hematologii dla studentów i lekarzy. Kraków: Wydawnictwo Medycyna Praktyczna.

Słońska, Z., Misiuna, M. (1993). Promocja Zdrowia. Słowniczek podstawowych terminów. Warszawa: Agencja Promo-Lider.

Sokołowska, M. (1986). Socjologia medycyny. Warszawa: PZWL.

Susułowska, M. (1989). Psychologia starzenia się i starości. Warszawa: PWN.

Tomaszewski, T. (1976). Człowiek i otoczenie. W: T. Tomaszewski (red.), Psychologia (s. 13–36). Warszawa: PWN.

Witt, M., Szczepański, T., Dawidowska, M., (red.) (2009). Hematologia molekularna. Poznań: Ośrodek Wydawnictw Naukowych.

Wojciszke, B. (1983). Mechanizmy wpływu struktury ja na zachowanie. W: J. Jarymowicz, Z. Smoleńska (red.), Poznawcze regulatory funkcjonowania społecznego (s. 49–85). Wrocław: Ossolineum.

Wojnarowska, B. (2007). Edukacja zdrowotna. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Wrona-Polańska, H. (1984). Zmiany obrazu samego siebie u pacjentów z chorobą białaczkową . Zeszyty Naukowe UJ, Prace Psychologiczne, 1, 137–161.

Wrona-Polańska, H. (1985). Poziom lęku a czas trwania choroby u chorych na białaczkę. Polski Tygodnik Lekarski, 40, 1304–1307.

Wrona-Polańska, H. (1989). Sposoby obrony przed lękiem a obraz samego siebie u chorych na białaczkę. Polski Tygodnik Lekarski, 44, 446–448.

Wrona-Polańska, H. (1991). Self-concept and adjustment to illness in leukemia patients. Polish Psychological Bulletin, 22/3, 169–178.

Wrona-Polańska, H. (1998). Zmiana samopercepcji w procesie adaptacji w chorobie o niepomyślnej prognozie. Sztuka Leczenia, 2, 67–75.

Wrona-Polańska, H. (1999). Zmaganie się z chorobą białaczkową a obraz siebie kobiet i mężczyzn. Przegląd Psychologiczny, 42(3), 143–156.

Wrona-Polańska, H. (1999a). Zmiana percepcji siebie jako forma zmagania się z chorobą o niepomyślnej prognozie – studium longitudinalne. Sztuka Leczenia, 2, 71–77.

Wrona-Polańska, H. (2000). Człowiek wobec poważnej choroby somatycznej – próba syntezy. Sztuka Leczenia, 3, 77–84.

Wrona-Polańska, H. (2003). Zdrowie jako funkcja twórczego radzenia sobie ze stresem. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej.

Wrona-Polańska, H. (2007). Coping process with disease and changes of self-concept in leukemia patients. *Polish Journal of Environmental Studies*, vol. 16, 5A, 541–545.

Wrona-Polańska, H. (2009). Kreowanie zasobów osobowych wyzwaniem dla promocji zdrowia. Perspektywa psychologiczna. W: H. Wrona-Polańska, J. Mastalski (red.), *Promocja Zdrowia w teorii i praktyce psychologicznej*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Wrona-Polańska, H. (2011). Twórcze zmaganie się ze stresem szansą na zdrowie. *Funkcjonalny Model Zdrowia osób po transplantacji szpiku kostnego*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Wrona-Polańska, H. (2012). Psychologia w służbie człowieka – rola zasobów podmiotowych. W: H. Wrona-Polańska (red.), *Psychologia w służbie człowieka*. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego.

Wrona-Polańska, H., Skotnicki, A.B., Piątkowska-Jakubas, B. (2013). Zdrowie pacjentów leczonych Metodą transplantacji szpiku kostnego a radzenie sobie ze stresem – perspektywa psychologiczna i medyczna. *Przegląd Lekarski*, 70/9, 1–4.

Wrześniewski, K. (2002). Medycyna psychosomatyczna i behawioralna. W: J. Strelau (red.), *Psychologia*. Podręcznik akademicki, t. 3 (s. 450–456). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Naukowe.

Zdrowie funkcjonalne gimnazjalistów i jego uwarunkowania Barbara Pietryga-Szkarłat, Helena Wrona-Polańska

Antonovsky, A. (1979). *Health, Stress and Coping*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.

Antonovsky, A. (1995). *Rozwikłanie tajemnicy zdrowia*. Warszawa: Wydawnictwo Fundacja IPN.

Antonovsky, A. (2005). *Rozwikłanie tajemnicy zdrowia. Jak radzić sobie ze stresem i nie zachorować*. Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychiatrii i Neurologii.

Binkowska-Bury, M. (2009). *Zachowania zdrowotne młodzieży akademickiej*. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Dudziak, A. (2010). Współpraca z rodzicami. *Wychowawca*, 1, 25–28.

Gulla, B. (2010). *Transplantacja serca. Problemy adaptacji psychologicznej*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Heszen, I., Sęk, H. (2007). *Psychologia zdrowia*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Hobfoll, S.E. (1989). Conservation of resource. A new attempt at conceptualizing stress. *American Psychologist*, 3, 513–524. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.44.3.513> Jacennik, B., Szczepańska, J. (2007). Aby stresu było mniej. *Psychologia w Szkole*, 3, 89–96.

Kowalski, M., Gawęł, A. (2007). *Zdrowie, Wartość, Edukacja*. Kraków: Wydawnictwo IMPULS.

Lazarus, R.S., Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal and coping*. New York: Springer.

Pasikowski, T. (2000). *Stres i zdrowie*. Poznań: Wydawnictwo Fundacji Humaniora.

Sheridan, C.L., Radmacher, S.A. (1998). *Psychologia zdrowia. Wyzwania dla biomedycznego modelu zdrowia*. Warszawa: Instytut Psychologii Zdrowia.

- Sienkiewicz, E. (2013). Poczucie sensu życia a psychospołeczne zasoby osób niepełnosprawnych w domach pomocy społecznej. Lublin: Uniwersytet Medyczny w Lublinie.
- Słońska, Z. (1994). Promocja zdrowia – zarys problematyki. *Promocja Zdrowia. Nauki Społeczne i Medyczne*, 1–2, 37–52.
- Taylor, S.E. (1984). Przystosowanie do zagrażających wydarzeń. *Nowiny Psychologiczne*, 6–7, 15–38.
- Wojnarowska, B. (2007). Edukacja zdrowotna. Podręcznik akademicki. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Wrona-Polańska, H. (1984). Zmiany obrazu samego siebie u pacjentów z chorobą białaczkową. *Zeszyty Naukowe UJ, Prace Psychologiczne*, 1, 137–161.
- Wrona-Polańska, H. (2002). Kreowanie własnego zdrowia, w procesie radzenia sobie ze stresem. *Sztuka Leczenia*, 8 (3).
- Wrona-Polańska, H. (2003). Zdrowie jako funkcja twórczego radzenia sobie ze stresem. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego.
- Wrona-Polańska, H. (2006). Zdrowie – psychologiczne wyznaczniki, sposoby jego promowania i wspomagania. *Sztuka Leczenia*, 13 (1–2), 19–31.
- Wrona-Polańska, H. (2008). Zdrowie – stres – choroba w wymiarze psychologicznym. Kraków: Wydawnictwo IMPULS.
- Wrona-Polańska, H. (2011). Twórcze zmaganie się ze stresem szansą na zdrowie. Funkcjonalny Model Zdrowia osób po przeszczepie szpiku kostnego. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Wrona-Polańska, H. (2012). Psychologia zdrowia w służbie człowiekowi: rola zasobów podmiotowych. W: H. Wrona-Polańska (red.), *Psychologia zdrowia w służbie człowiekowi*. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego.
- Wrześniewski, K. (2002). Medyczna psychosomatyczna i behawioralna. W: J. Strelau (red.), *Psychologia*. Podręcznik akademicki, t. 3 (s. 15–20). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Naukowe.
- Ziarko, M. (2006). Zachowania zdrowotne młodych dorosłych – uwarunkowania psychologiczne. Poznań: Bogucki Wydawnictwo Naukowe.

Temperament, radzenie sobie ze stresem a jakość życia osób chorych na nowotwory Agnieszka Laskowska

- Argyle, M. (2001). *The psychology of happiness*. London: Routledge.
- Bal, M.D., Sahin, N.H. (2011). The effects of personality traits on quality of life. *Menopause*, 18(12), 1309-1316. <https://doi.org/10.1097/gme.0b013e31821e2494>
- Bojanowska, A. (2010). Reaktywność emocjonalna i wsparcie społeczne a jakość życia młodzieży. *Psychologia Jakości Życia*, 9(1), 99-112.
- Costa, P.T., McCrae, R.R. (1980). Influence of extraversion and neuroticism on subjective well-being: happy and unhappy people. *Journal of Personality and Social Psychology*, 38, 668-678. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.38.4.668>

Czapiński, J. (2004). Osobowość szczęśliwego człowieka. W: J. Czapiński (red.), Psychologia pozytywna (s. 359-379). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Diener, E. (2000). Subjective well-being: The science of happiness and a proposal for a national index. *American Psychologist*, 1, 34-43. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.34>

Dorfmüller, M., Dietzfelbinger, H. (2011). Psychoonkologia. Diagnostyka C metody terapeutyczne. Wrocław: Elsevier Urban&Partner.

Fann, J.R., Thomas-Rich, A.M., Katon, W.J., Cowley, D., Pepping, M., McGregor, B., Gralow, J. (2008). Major depression after breast cancer: a review of epidemiology and treatment. *General Hospital Psychiatry*, 30, 112-126. <https://doi.org/10.1016/j.genhosppsy.2007.10.008>

Folkman, S., Lazarus, R.S., Gruen, R.C., DeLongis, A. (1986). Appraisal, coping, health status, and psychological symptoms. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50, 571-579. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.50.3.571>

Gallenberger, S. (2011). Psychoonkologia w pulmonologii. W: M. Dorfmueller, H. Dietzfelbinger (red.), Psychoonkologia. Diagnostyka C metody terapeutyczne (s. 303-312). Wrocław: Elsevier Urban&Partner.

Golden-Kreutz, D.M., Thornton, L.M., Wells-Di Gregorio, S. i in. (2005). Traumatic stress, perceived global stress, and life events: Prospectively predicting quality of life in breast cancer patients. *Health Psychology*, 24(3), 288-296. <https://doi.org/10.1037/0278-6133.24.3.288>

Grischke, E.M. (2011). Psychoonkologia w chorobach kobiecych z uwzględnieniem aspektów psychosomatycznych. W: M. Dorfmueller, H. Dietzfelbinger (red.), Psychoonkologia. Diagnostyka C metody terapeutyczne (s. 281-287). Wrocław: Elsevier Urban&Partner.

Gustafsson, M., Edvardsson, T., Ahlström, G. (2006). The relationship between function, quality of life and coping in patients with low-grade gliomas. *Support Care Cancer*, 14, 1205-1212. <https://doi.org/10.1007/s00520-006-0080-3>

Heller, D., Watson, D., Illies, R. (2004). The role person versus situation in life satisfaction: A critical examination. *Psychological Bulletin*, 130, 574-600. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.130.4.574>

Heszen-Niejodek, I. (2004). Styl radzenia sobie ze stresem jako indywidualna zmienna wpływająca na funkcjonowanie w sytuacji stresowej. W: J. Strelau (red.), Osobowość a ekstremalny stres (s. 238-263). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Heszen-Niejodek, I., Sęk, H. (2007). Psychologia zdrowia. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Jang, K.L., Livesley, J., Vernon, P. (1996). Heritability of the Big Five personality dimensions and their facets: A twin study. *Journal of Personality*, 63, 577-591. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.1996.tb00522.x>

Klonowicz, T., Cieślak, R. (2004). Neurotyczność i radzenie sobie ze stresem w sytuacji zagrożenia. W: J. Strelau (red.), Osobowość a ekstremalny stres (s. 281-298). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Kopczyński, J. (1999). Choroby cywilizacyjne przyszłości. W: H. Kirschner, J. Kopczyński (red.), Aktualne problemy zdrowotne. Zagrożenia i szanse (s. 53-89). Warszawa: IGNIS.

Kreisler, S., Peleg, D., Ehrenfeld, M. (2007). Stress, self-efficacy and quality of life in cancer patients. *Psycho-Oncology*, 16, 329-241. <https://doi.org/10.1002/pon.1063>

- Molina, Y., Yi, J.C., Martinez-Gutierrez, J., Reding, K.W., Yi-Frazier, J., Rosenberg, A.R. (2014). Resilience among patients across the cancer continuum: Diverse perspectives. *Clinical Journal Oncology Nursing*, 18(1), 93-101. <https://doi.org/10.1188/14.CJON.93-101>
- Ogińska-Bulik, N., Juczyński, Z. (2010). *Osobowość: stres a zdrowie*. Warszawa: Difin.
- Palella, F., Delaney, K., Moorman, A., Loveless, M.O., Fuhrer, J., Satten, G.A., Aschman, D.J., Holmberg, S.D. (1998). Declining morbidity and mortality among patients with advanced human immunodeficiency virus infection. *New England Journal of Medicine*, 338, 853-860. <https://doi.org/10.1056/NEJM199803263381301>
- Penedo, F.J., Gonzalez, J.S., Dahn, J.R., Antoni, M., Malow, R., Costa, P. i in. (2003). Personality, quality of life and HAART adherence among men and women living with HIV/AIDS. *Journal of Psychosomatic Research*, 54, 271-278. [https://doi.org/10.1016/S0022-3999\(02\)00482-8](https://doi.org/10.1016/S0022-3999(02)00482-8)
- Roberts, B.W., DelVecchio, W.F. (2000). The rank-order consistency of personality traits from childhood to old age: A quantitative review of longitudinal studies. *Psychological Bulletin*, 126, 3-25. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.126.1.3>
- Schipper, H. (1990). Quality of Life. Principles of the clinical paradigm. *Journal of Psychology and Oncology*, 8, 23, 171-185. https://doi.org/10.1300/J077v08n02_09
- Schwartz, M.D., Taylor, K.L., Willard, K.S. (2003). Prospective association between distress and mammography among woman with a family history of breast cancer. *Journal of Behavioral Medicine*, 26(2), 105-108. <https://doi.org/10.1023/A:1023078521319>
- Sheridan, C.L., Radmacher, S.A. (1998). *Psychologia zdrowia. Wyzwanie dla biomedycznego modelu zdrowia*. Warszawa: Instytut Psychologii Zdrowia. Polskie Towarzystwo Psychologiczne.
- Skinner, E.A., Zimmer-Gembeck, M.J. (2007). The development of coping. *Annual Review of Psychology*, 58, 119-144. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.58.110405.085705>
- Skrzyński, W. (2006). *Psychologiczne wyznaczniki jakości życia osób przewlekle chorych*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Medium.
- Skrzypek, M. (2000). O badaniach nad jakością życia i sposobach rozumienia normy. *Alma Mater, AM Lublin*, 34, 136-139.
- Starck, M., Argyle, M., Schwartz, N. (1991). *Subjective well-being. An interdisciplinary perspective*. London: Pergamon Press.
- Steuden, S. (2002). Poczucie jakości życia u pacjentów chorych na jaskrę. W: P. Oleś, S. Steuden, J. Toczowski (red.), *Jak światu mniej widzę. Zaburzenia widzenia a jakość życia* (s. 121-137). Lublin: Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.
- Steuden, S., Okła, W., Puchalska, K. (2007). Lęk jako zmienna modyfikująca poczucie jakości życia u osób chorych na łuszczycę. W: S. Steuden, W. Okła (red.), *Jakość życia w chorobie* (s. 63-84). Lublin: Wydawnictwo KUL.
- Strelau, J. (1985). *Temperament, osobowość, działanie*. Warszawa: PWN.
- Strelau, J. (2002). *Psychologia temperamentu*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Strelau, J., Jaworowska, A., Wrześniewski, K., Szczepaniak, P. (2005). *CISS C Radzenie sobie w Sytuacjach Stresowych. Podręcznik*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.

Tylka, J., Piotrowicz, R. (2009). Kwestionariusz oceny jakości życia SF-36 - wersja polska. *Kardiologia Polska*, 67, 1166-1169.

Ware, J.E., Sherbourne, C.D. (1992). The MOS 36-item Short-Form Health Survey (SF-36). *Medical Care*, 30(6), 473-481. <https://doi.org/10.1097/00005650-199206000-00002>

WHO (1995). Styl życia a zdrowie. *Promocja Zdrowia. Nauki Społeczne i Medycyna*, 1(2), 99-111.

Wrona-Polańska, H. (2011). Twórcze zmaganie się ze stresem szansą na zdrowie: Funkcjonalny Model Zdrowia osób po transplantacji szpiku kostnego. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Zawadzki, B., Strelau, J. (1997). Formalna Charakterystyka Zachowania C Kwestionariusz Temperamentu (FCZ-KT). Podręcznik. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.

Mediacyjna rola poczucia koherencji w relacji między zasobami a dobrostanem jednostki u osób z chorobą niedokrwienną serca Michał Ziarko

Abbas, A.E., Brodie, B., Stone, G., Cox, D., Berman, A., Brewington, S., Dixon, S., ONNeill, W.W., Grines, C.L. (2004). Frequency of returning to work one and six months following percutaneous coronary intervention for acute myocardial infarction. *The American Journal of Cardiology*, 94, 1403-1405. doi: 10.1016/j.amjcard.2004.08.014. <https://doi.org/10.1016/j.amjcard.2004.08.014>

Alonso, J., Ferrer, M., Gandek, B., Ware, J.E., Aaronson, N.K., Mosconi, P., Rasmussen, N.L., Bullinger, M., Fukuhara, S., Kaasa, S., Lepelge, A. i the I"OLA Project Group. (2004). Health-related quality of life associated with chronic conditions in eight countries: results from the International Quality of Life Assessment (I"OLA) project. *Quality of Life Research*, 13, 283-298. <https://doi.org/10.1023/B:QURE.0000018472.46236.05>

Antonovsky, A. (1979). *Health, stress and coping*. San Francisco: Jossey-Bass.

Antonovsky, A. (1995). *Rozwikłanie tajemnicy zdrowia. Jak radzi4 sobie ze stresem i nie zachorowa4?* Warszawa: Wydawnictwo Fundacja IPN.

Antonovsky, A. (1997). Poczucie koherencji jako determinanta zdrowia. W: I. Heszen-Niejodek, H. Sęk (red.), *Psychologia zdrowia* (s. 206-231). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Bandura, A. (1977). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84, 191-215 <https://doi.org/10.1037/0033-295X.84.2.191>

Bartlett, D. (2002). *Stress. Perspectives and processes*. Buckingham, Philadelphia: Open University Press.

Bishop, G.D. (1993). The sense of coherence as a resource in dealing with stress. *Psychologia*, 36, 259-263.

Block, J., Kremen, A.M. (1996). IQ and Ego-Resiliency: conceptual and empirical connections and separateness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70, 349-361. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.70.2.349>

Bonanno, G.A. (2004). Loss, trauma, and human resilience: Have we underestimated the human capacity to thrive after extremely aversive events? *American Psychologist*, 59, 20-28. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.59.1.20>

- Coyne, S., Smith, D.A.F. (1991). Couples coping with myocardial infarction: A contextual perspective on wives distress. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61, 404-412.
<https://doi.org/10.1037/0022-3514.61.3.404>
- De Ridder, D. (2004). *Chronic illness*. W: A. Kaptein, J. Weinman (red.), *Health Psychology* (s. 207-233). Oxford: BBS Blackwell.
- Diener, E., Emmons, R.A., Larsen, R.J., Griffin, S. (1985). The Satisfaction With Life Scale. *Journal of Personality & Social Assessment*, 49, 71-75. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa4901_13
- Drory, Y., Kravetz, S., Florian, V. (1999). Psychosocial adjustment in patients after a first acute myocardial infarction: the contribution of salutogenic and pathogenic variables. *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation*, 80, 811-818. [https://doi.org/10.1016/S0003-9993\(99\)90232-0](https://doi.org/10.1016/S0003-9993(99)90232-0)
- Falvo, D.R. (2005). *Medical and psychosocial aspects of chronic illness and disability*. Third Edition. Sudbury, Massachusetts, Boston, Toronto, London, Singapore: Jones and Bartlett Publishers.
- Farkas, J., Cerne, K., Lainscak, M., Keber, I. (2008). Return to work after acute myocardial infarction - listen to your doctor! *International Journal of Cardiology*, 130, e14-e16.
<https://doi.org/10.1016/j.ijcard.2007.07.041>
- Fredrickson, B.L., Tugade, M.M., Waugh, Ch.W., Larkin, G.R. (2003). What good are positive emotions in crises? A prospective study of resilience and emotions following the terrorist attacks on the United States on September 11th, 2001. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84, 365-376.
<https://doi.org/10.1037/0022-3514.84.2.365>
- Gaörtner, G. (2006). *Anforderungsbewältigung im aktuellen gesellschaftlichen Wandlungsprozess*. Niepublikowana rozprawa doktorska: University of Leipzig, Germany.
- Gerber, Y., Koren-Morag, N., Myers, V., Benyamini, Y., Goldbourt, U., Drory, Y. (2011). Long-term predictors of smoking cessation in a cohort of myocardial infarction survivors: A longitudinal study. *European Journal of Preventive Cardiology*, 18, 533-541.
<https://doi.org/10.1177/1741826710389371>
- Hayes, A.F. (2013). *Introduction to Mediation, Moderation, and Conditional Process Analysis. A Regression-Based Approach*. New York: Guilford Press.
- Heszen, I., Sęk, H. (2007). *Psychologia zdrowia*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Hickey, M., Owen, S., Froman, R. (1992). Instrument development: Cardiac diet and exercise self-efficacy. *Nursing Research*, 41, 347-351. <https://doi.org/10.1097/00006199-199211000-00006>
- Juczyński, Z. (1998). Poczucie własnej skuteczności jako wyznacznik zachowań zdrowotnych. *Promocja Zdrowia. Nauki Społeczne i Medycyna*, 14, 54-63.
- Juczyński, Z. (2001). *Narzędzia pomiaru w promocji i psychologii zdrowia*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
- Kaczmarek, Ł. (2011). Kwestionariusz Sprężystości Psychicznej - polska adaptacja Ego Resiliency Scale. *Czasopismo Psychologiczne*, 17, 263-265.
- Kaczmarek, Ł., Sęk, H., Ziarko, M. (2011). Sprężystość psychiczna i zmienne pośredniczące w jej wpływie na zdrowie. *Przegląd Psychologiczny*, 54, 1, 29-46.

Kaniasty, K. (2003). Klęska żywiołowa czy katastrofa społeczna? Psychospołeczne konsekwencje polskiej powodzi 1997 roku. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Kraemer, H.C., Stice, E., Kazdin, A., Kupfer, D. (2001). How do risk factors work together to produce an outcome? Mediators, moderators, independent, overlapping and proxy risk factors. *The American Journal of Psychiatry*, 158, 848-856. <https://doi.org/10.1176/appi.ajp.158.6.848>

Lane, D., Carroll, D., Ring, C., Beeveres, D.G., Lip, G.Y.H. (2002). The prevalence and persistence of depression and anxiety following myocardial infarction. *British Journal of Health Psychology*, 7, 11-21. <https://doi.org/10.1348/135910702169321>

Lazarus, R.S., Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal and coping*. New York: Springer.

Letzring, T.D., Block, J., Funder, D.C. (2005). Ego-control and ego-resiliency: Generalization of self-report scales based on personality descriptions from acquaintances, clinicians, and the self. *Journal of Research in Personality*, 39, 395-422. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2004.06.003>

Motzer, S., Stewart, B. (1996). Sense of coherence as a predictor of quality of life in persons with coronary heart disease surviving cardiac arrest. *Research in Nursing & Health*, 19, 287-298. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1098-240X\(199608\)19:4<287::AID-NUR3>3.0.CO;2-E](https://doi.org/10.1002/(SICI)1098-240X(199608)19:4<287::AID-NUR3>3.0.CO;2-E)

Ogden, J. (2007). *Health psychology a textbook*. Wyd. 4. Berkshire: Open University Press McGraw-Hill House.

Pasikowski, T. (2001). Struktura i funkcje poczucia koherencji: analiza teoretyczna i empiryczna weryfikacja. W: H. Sęk, T. Pasikowski (red.), *Zdrowie C Stres C Zasoby* (s. 43-56). Poznań: Wydawnictwo Fundacji Humaniora.

Pasikowski, T., Sęk, H. (2004). Zasoby w procesie adaptacji do stresu wydarzeń życiowych w warunkach przemian makrospołecznych. W: T. Maruszewski (red.), *Adaptacja do zmian*. Kolokwia Psychologiczne (s. 157-172). Warszawa: Instytut Psychologii PAN.

Preacher, K.J., Hayes, A.F. (2004). SPSS and SAS procedures for estimating indirect effects in simple mediation models. *Behavior Research Methods, Instruments, Computers*, 36, 717-731. <https://doi.org/10.3758/BF03206553>

Preacher, K.J., Hayes, A.F. (2008). Asymptotic and resampling strategies for assessing and comparing indirect effects in multiple mediator models. *Behavior Research Methods*, 30, 879-891. <https://doi.org/10.3758/BRM.40.3.879>

Radloff, L.S. (1977). The 10-item S-D Scale: A self-report depression scale for research in the general population. *Applied Psychological Measurement*, 1, 385-401. <https://doi.org/10.1177/014662167700100306>

Schmidt-Pedersen, S., van Domburg, R.T., Larsen, M.L. (2004). The effect of low social support on short-term prognosis in patients following a first myocardial infarction. *Scandinavian Journal of Psychology*, 45, 313-318. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9450.2004.00410.x>

Schwarzer, R. (1992). Self-efficacy in the adoption and maintenance of health behaviors: Theoretical approaches and the new model: W: R. Schwarzer (red.), *Self-efficacy: Thought control of action* (s. 217-242). Washington, DC: Hemisphere.

Schwarzer, R., Jerusalem, M. (1995). Generalized Self-Efficacy scale. W: J. Weinman, S. Wright, M. Johnston, Measures in health psychology: A user's portfolio. Causal and control beliefs (s. 35-37). Windsor, UK: NFER-NELSON.

Schwarzer, R., Schulz, U. (2003). Stressful life events. W: A.M. Nezu, C.M. Nezu, P.A. Geller (red.), Handbook of psychology. Volume 9 Health psychology (s. 27-50). Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, Inc. <https://doi.org/10.1002/0471264385.wei0902>

Senol-Durak, E., Ayvasik, H.B. (2010). Factors associated with posttraumatic growth among myocardial infarction patients: Perceived social support, perception of the event and coping. Journal of Clinical Psychology in Medical Settings, 17, 150-158. <https://doi.org/10.1007/s10880-010-9192-5>

Sęk, H. (2001a). O wieloznacznych funkcjach wsparcia społecznego. W: L. Cierpiąłkowska, H. Sęk (red.), Psychologia kliniczna i psychologia zdrowia. Wybrane zagadnienia (s. 13-32). Poznań: Wydawnictwo Fundacji Humaniora.

Sęk, H. (2001b). Salutogeneza i funkcjonalne właściwości poczucia koherencji. W: H. Sęk, T. Pasikowski (red.), Zdrowie C Stres C Zasoby (s. 23-42). Poznań: Wydawnictwo Fundacji Humaniora.

Sęk, H. (2003). Wsparcie społeczne jako kategoria zasobów. W: Z. Juczyński, N. Ogińska-Bulik (red.), Zasoby osobiste i społeczne sprzyjające zdrowiu jednostki (s. 17-32). Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.

Sęk, H., Cieślak, R. (2004). Wsparcie społeczne - sposoby definiowania, rodzaje i źródła wsparcia, wybrane koncepcje teoretyczne. W: H. Sęk, R. Cieślak (red.), Wsparcie społeczne, stres i zdrowie (s. 11-28). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Sęk, H., Karczmarek, Ł., Ziarko, M., Pietrzykowska, E., Lewicka, J. (2012). Sprężystość psychiczna a dobrostan w chorobie przewlekłej - mediująca rola podmiotowego umocowania i radzenia sobie. Polskie Forum Psychologiczne, 17, 327-343.

Sęk, H., Ziarko, M. (2009). Utilization of resources in coping with chronic illness. Polish Psychological Bulletin, 40, 6-12. <https://doi.org/10.2478/s10059-009-0002-6>

Shnek, Z.M., Irvine, J., Stewart, D., Abbey, S. (2001). Psychological factors and depressive symptoms in ischemic heart disease. Health Psychology, 20, 141-145. <https://doi.org/10.1037/0278-6133.20.2.141>

Światowiec, A., Krzyżak, P. (2003). Epidemiologia choroby niedokrwiennej. W: M. Dłużniewski, A. Mamcarz, P. Krzyżak (red.), Kardiologia praktyczna dla lekarzy rodzinnych i studentów medycyny. Tom III. Część 1. Choroba niedokrwienność serca (s. 38-50). Warszawa: Akademia Medyczna.

Tugade, M.M., Fredrickson, B.L. (2004). Resilient individuals use positive emotions to bounce back from negative emotional experiences. Journal of Personality and Social Psychology, 86, 320-333. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.86.2.320>

Wells, A. (1994). A multi-dimensional measure of worry: development and preliminary validation of the Anxious Thoughts Inventory. Anxiety, Stress and Coping, 6, 289-299. <https://doi.org/10.1080/10615809408248803>

Włodarczyk, D. (2004). Ocena stresu a wybrane obszary psychologicznego funkcjonowania chorych po zawale serca. W: K. Wrześniewski, D. Włodarczyk (red.), Choroba niedokrwienność serca. Psychologiczne aspekty leczenia i zapobiegania (s. 107-127). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Worsztynowicz, A. (2001). Doświadczenie wsparcia społecznego a poczucie koherencji. W: H. Sęk, T. Pasikowski (red.), *Zdrowie - Stres - Zasoby* (s. 151-164). Poznań: Wydawnictwo Fundacji Humaniora.

Wrześniewski, K., Łuszczyńska-Cieślak, A., Włodarczyk, D. (2001). Poczucie koherencji a zmiany emocjonalne u chorych poddanych rehabilitacji po zawale serca. W: H. Sęk, T. Pasikowski. (red.), *Zdrowie C Stres C Zasoby* (s. 177-189). Poznań: Wydawnictwo Fundacji Humaniora.

Ziarko, M. (2014). Zmaganie się ze stresem choroby przewlekłej. Poznań: Wydawnictwo Naukowe Wydziału Nauk Społecznych UAM.

Ziarko, M., Kaczmarek, Ł.D., Haładziński, P. (2013). Polish version of Center for Epidemiological Studies Depression Scale (CES-D): Results of the preliminary study on the psychometric properties of the scale. *Current Issues in Personalisty Psychology*, 1, 51-61.

<https://doi.org/10.5114/cipp.2013.40637>

Rola wizualizacji w rehabilitacji pacjent w po udarze mózgu Anna

Trzcieniecka-Green, Weronika Ryszek

Albert, S.J., Kesselring, J. (2012). Neurorehabilitation of stroke. *Journal of Neurology*, 259(5), 817-832. <https://doi.org/10.1007/s00415-011-6247-y>

Barclay-Goddard, R.E., Stevenson, T.J., Poluha, W., Thalman, L. (2011). Mental practice for treating upper extremity deficits in individuals with hemiparesis after stroke. *Cochrane Database System Revue*, 11(5). <https://doi.org/10.1002/14651858.CD005950.pub4>

Bovend'Eerd, T.J., Dawes, H., Sackley, C. (2010). An integrated motor imagery program to improve functional task performance in neurorehabilitation: A single-blind randomized controlled trial. *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation*. <https://doi.org/10.1016/j.apmr.2010.03.008>

Braun, S.M., Beurskens, A.J., Borm, P.J., Schack, T., Wade, D.T. (2006). The effects of mental practice in stroke rehabilitation: A systematic review. *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation*, 87(6), 842-852. <https://doi.org/10.1016/j.apmr.2006.02.034>

Braun, S.M., Beurskens, A.J., Kleynen, M., Schols, J.M., Wade, D.T. (2011). Rehabilitation with mental practice has similar effects on mobility as rehabilitation with relaxation in people with Parkinson's disease: A multicentre randomised trial. *Journal of Physiotherapy*, 57, 27-34. [https://doi.org/10.1016/S1836-9553\(11\)70004-2](https://doi.org/10.1016/S1836-9553(11)70004-2)

Braun, S.M., Beurskens, A.J., Kleynen, M., Oudelaar, B., Schols, J.M., Wade, D.T. (2012). A multicenter randomized controlled trial to compare subacute "Treatment As Usual" with and without mental practice among persons with stroke in Dutch nursing homes. *Journal of the American Medical Directors Association*, 13(1), 85.e1-85.e7. <https://doi.org/10.1016/j.jamda.2010.07.009>

Braun, S., Kleynen, M., van Heel, T., Kruithof, N., Wade, D., Beurskens, A. (2013). The effects of mental practice in neurological rehabilitation; a systematic review and meta-analysis. *Frontiers in Human Neuroscience*, 7, 390. <https://doi.org/10.3389/fnhum.2013.00390>

Cha, Y.J., Yoo, E.Y., Jung, M.Y., Park, S.H., Park, J.H. (2012). Effects of functional task training with mental practice in stroke: A meta analysis. *Neurorehabilitation*, 30, 239-246.

Di Pino, G., Pellegrino, G., Assenza, G., Capone, F., Ferreri, F., Formica, D., Ranieri, F., Tombini, M., Ziemann, U., Rothwell, J.C., Di Lazzaro, V. (2014). Modulation of brain plasticity in stroke: A novel

model for neurorehabilitation. *Nature Reviews Neurology*, 10(10), 597-608.

<https://doi.org/10.1038/nrneurol.2014.162>

El-Shennawy, Shorouk, A.W., El-Wishy, Abeer A. (2012). A systematic review of efficacy of mental practice in chronic stroke rehabilitation. *Egyptian Journal of Neurology, Psychiatry & Neurosurgery*, 49(3), 173-180.

Garcga Carrasco, D., Aboitiz Cantalapiedra, J. (2013). Effectiveness of motor imagery or mental practice in functional recovery after stroke: A systematic review. *Neurologia* 31(1), Apr 16; *Neurologia Epub PubMedID*: 23601759. <https://doi.org/10.1016/j.nrleng.2013.02.008>

Gregg, M., Hall, C., Butler, A. (2010). The MI"-RS: A suitable option for examining movement imagery ability. *Evidence-Based Complementary and Alternative Medicine*, 7(2), 249-257.

<https://doi.org/10.1093/ecam/nem170>

Hamzei, F. (2010). *Neurorehabilitacja oparta na dowodach naukowych*. Wrocław: MedPharm Polska.

Ietswaart, M., Johnston, M., Dijkerman, H.C., Joice, S., Scott, C.L., MacWalter, R.S., Hamilton, S.J.C. (2011). Mental practice with motor imagery in stroke recovery: Randomized controlled trial of efficacy. *Brain*, 134, 1373-1386. <https://doi.org/10.1093/brain/awr077>

Lennon, S., Stokes, M. (2009). *Fizjoterapia w rehabilitacji neurologicznej*. Wrocław: Elsevier.

Liu, K.P. (2009). Use of mental imagery to improve task generalisation after a stroke. *Hong Kong Medical Journal*, 153 (Suppl. 4), 37-41.

Liu, K.P., Chan, C.C., Lee, T.M., Hui-Chan, C.W. (2004). Mental imagery for promoting relearning for people after stroke: A randomized controlled trial. *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation*, 85, 1403-1408. <https://doi.org/10.1016/j.apmr.2003.12.035>

Malouin, F., Richards, C.L., Jackson, P.L., Dumas, F., Doyon, J. (2003). Brain activations during motor imagery of loco motor-related tasks: a PET study. *Human Brain Mapping*, 19, 47-62.

<https://doi.org/10.1002/hbm.10103>

Malouin F., Richards, C.L., Jackson, P.L., Lafleur, M.F., Durand, A., Doyon, J. (2007). The Kinesthetic and Visual Imagery "uestionnaire (KVI)" for assessing motor imagery in persons with physical disabilities: a reliability and construct validity study. *Journal of Neurologic Physical Therapy*, 31(1), 20-29. <https://doi.org/10.1097/01.NPT.0000260567.24122.64>

Nilsen, D.M., Gillen, G., Gordon, A.M. (2010). Use of mental practice to improve upper-limb recovery after stroke: a systematic review. *American Journal of Occupational Therapy*, 64, 695-708.

<https://doi.org/10.5014/ajot.2010.09034>

Oostra, K.M., Oomen, A., Vanderstraeten, G., Vingerhoets, G. (2015). Influence of motor imagery training on gait rehabilitation in sub-acute stroke: A randomized controlled trial. *Journal of Rehabilitation Medicine*, 47(3), 204-209. <https://doi.org/10.2340/16501977-1908>

Page, S.J., Levine, P., Sisto, S., Johnston, M.V. (2001). A randomized efficacy and feasibility study of imagery in acute stroke. *Clinical Rehabilitation*, 15, 233-240.

<https://doi.org/10.1191/026921501672063235>

Page, S.J., Levine, P., Leonard, A.C. (2005). Effects of mental practice on affected limb use and function in chronic stroke. *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation*, 86, 399-402.

<https://doi.org/10.1016/j.apmr.2004.10.002>

- Page, S.J., Levine, P., Leonard, A. (2007). Mental practice in chronic stroke: results of a randomized, placebo-controlled trial. *Stroke*, 38, 1293-1297.
<https://doi.org/10.1161/01.STR.0000260205.67348.2b>
- Page, S.J., Levine, P., Khoury, J.C. (2009). Modified constraint-induced therapy combined with mental practice: Thinking through better motor outcomes. *Stroke*, 40, 551-554.
<https://doi.org/10.1161/STROKEAHA.108.528760>
- Podemski, R. (red.) (2008). *Kompendium neurologii*. Gdańsk: Via Medica.
- Riccio, I., Iolascon, G., Barillari, M.R., Gimigliano, R., Gimigliano, F. (2010). Mental practice is effective in upper limb recovery after stroke: A randomized single-blind cross-over study. *European Journal of Physical and Rehabilitation Medicine*, 46, 19-25.
- Schuster, C., Butler, J., Andrews, B., Kischka, U., Ettlin, T. (2012). Comparison of embedded and added motor imagery training in patients after stroke: Results of a randomised controlled pilot trial. *Trials*, 13, 11. <https://doi.org/10.1186/1745-6215-13-11>
- Tamir, R., Dickstein, R., Huberman, M. (2007). Integration of motor imagery and physical practice in group treatment applied to subjects with Parkinson's disease. *Neurorehabilitation and Neural Repair*, 21, 68-75. <https://doi.org/10.1177/1545968306292608>
- de Vries, S., Mulder, T. (2007). Motor imagery and stroke rehabilitation: A critical discussion. *Journal of Rehabilitation Medicine*, 39, 5-13. <https://doi.org/10.2340/16501977-0020>
- Ward, N.S. (2005). Plasticity and the functional reorganization of the human brain. *International Journal of Psychophysiology*, 58, 158-161. <https://doi.org/10.1016/j.ijpsycho.2005.02.009>
- Welfringer, A., Leifert-Fiebach, G., Babinsky, R., Brandt, T. (2011). Visuomotor imagery as a new tool in the rehabilitation of neglect: A randomised controlled study of feasibility and efficacy. *Disability and Rehabilitation*, 33, 2033-2043. <https://doi.org/10.3109/09638288.2011.556208>
- Wiebers, D., Feigin, V., Brown, R. (2008). *Udar mózgu*. Warszawa: MediPage.
- Zimmermann-Schlatter, A., Schuster, C., Puhon, M.A., Siekierka, E., Steurer, E. (2008). Efficacy of motor imagery in post-stroke rehabilitation: A systematic review. *Journal of Neuroengineering and Rehabilitation*, 5(8). <https://doi.org/10.1186/1743-0003-5-8>

Stres w etiologii i przebiegu nieswoistych chorób zapalnych jelit Milena Pyra, Ewa Pisula

- Albrecht, P., Łazowska-Przeorek, I., Karolewska-Bochenek, K. (2014). Nieswoiste choroby zapalne jelit. W: P. Albrecht (red.), *Gastroenterologia praktyczna – poradnik lekarza praktyka* (s. 218-299). Lublin: Wydawnictwo Czelej.
- Andus, F. (2012). Objawy kliniczne choroby Leśniowskiego-Crohna i wrzodziejącego zapalenia jelita grubego oraz ich przyczyny i znaczenie dla prawidłowego rozpoznania. W: E. Maćka-Panas, M. Słomka (red.), *Przewlekłe nieswoiste choroby zapalne jelit* (s. 40-46). Wrocław: MedPharm.
- Arias-Loste, M.T., Castro, B., Rivero, M., Crespo, J. (2012). Epidemiology of intrafamilial inflammatory bowel disease throughout Europe. *Annals of Gastroenterology*, 25, 1-5.

- Bernstein, C.N., Singh, S., Graff, L.A., Walker, J.R., Miller, N., Cheang, M. (2010). A prospective population-based study of triggers of symptomatic flares in IBD. *The American Journal of Gastroenterology*, 105, 1994-2002. <https://doi.org/10.1038/ajg.2010.140>
- Besharat, S., Amiriani, T., Roshandel, G., Besharat, M., Semnani, S., Kamkar, M. (2012). Depressive mood and disease activity in inflammatory bowel disease. *Arab Journal of Gastroenterology*, 13(3), 136-138. <https://doi.org/10.1016/j.ajg.2012.03.007>
- Bischoff, S.C. (2012). Obraz kliniczny wrzodziejącego zapalenia jelita grubego (colitis ulcerosa). W: E. Małecka-Panas, M. Słomka (red.), *Przewlekłe nieswoiste choroby zapalne jelit* (s. 29-39). Wrocław: MedPharm.
- Bitton, A., Sewitch, M.J., Peppercorn, M.A., deB Edwardes, M.D., Shah, S., Ransil, B., Locke, S.E. (2003). Psychosocial determinants of relapse in ulcerative colitis: A longitudinal study. *American Journal of Gastroenterology*, 10, 2203-2208. <https://doi.org/10.1111/j.1572-0241.2003.07717.x>
- Bradesi, S., Schwetz, I., Ennes, H.S., Lamy, C.M., Ohning, G., Fanselow, M., Pothoulakis, C., McRoberts, J.A., Mayer, E.A. (2005). Repeated exposure to water avoidance stress in rats: A new model for sustained visceral hyperalgesia. *American Journal of Physiology C Gastrointestinal and Liver Physiology*, 289, G42-G53. <https://doi.org/10.1152/ajpgi.00500.2004>
- Böller, H., Thomas, A.G. (1999). Inflammatory bowel disease in children and adolescents: mental health and family functioning. *Journal of Pediatric Gastroenterology & Nutrition*, 28(4), S28-S33. <https://doi.org/10.1097/00005176-199904001-00004>
- Byrne, C.A., Hyman, I.E., Scott, K.L. (2001). Comparisons of memories for traumatic events and others. *Applied Cognitive Psychology*, 15, S119-S133. <https://doi.org/10.1002/acp.837>
- Cohen, R.D. (2001). Quality of life in Crohn's disease: The big picture. *The American Journal of Gastroenterology*, 96(9), S288. [https://doi.org/10.1016/S0002-9270\(01\)03695-4](https://doi.org/10.1016/S0002-9270(01)03695-4)
- Cunningham, C., Drotar, D., Palermo, T.M., McGowan, K., Arendt, R. (2007). Health-related quality of life in children and adolescents with inflammatory bowel disease. *Children's Healthcare*, 36(1), 29-43. <https://doi.org/10.1080/02739610701316811>
- De Boer, M., Grootenhuys, M., Derkx, B., Last, B. (2005). Health-related quality of life and psychosocial functioning of adolescents with inflammatory bowel disease. *Inflammatory Bowel Disease*, 11, 400-406. <https://doi.org/10.1097/01.MIB.0000164024.10848.0a>
- Dietrich, C.F., Caspary, W.F. (2012). Obraz kliniczny choroby Leśniowskiego-Crohna. W: E. Małecka-Panas, M. Słomka (red.), *Przewlekłe nieswoiste choroby zapalne jelit* (s. 19-28). Wrocław: MedPharm.
- Duffy, L., Zielezny, M.A., Marshall, J.L., Byers, T.E., Weiser, M.M., Phillips, J.F., Calkins, B.M., Ogra, P.L., Graham, S. (1991). Relevance of major stress events as an indicator of disease activity prevalence in inflammatory bowel disease. *Behavioral Medicine*, 17(3), 101-110. <https://doi.org/10.1080/08964289.1991.9937553>
- Duffy, L., Zielezny, M.A., Marshall, J.L., Weiser, M.M., Phillips, J.F., Byers, T.E., Ogra, P.L., Graham, S. (1992). Comparison of stress indices in gauging clinical activity in patient with inflammatory bowel disease. *Journal of Traumatic Stress*, 5(4), 601-612. <https://doi.org/10.1002/jts.2490050409>
- Ekbom, A.E. (2004). The Epidemiology of IBD. A lot of data but little knowledge. How shall we proceed? *Inflammatory Bowel Diseases*, 10, Supplement 1, S32-S34. <https://doi.org/10.1097/00054725-200402001-00007>

- Elenkov, I.I., Chrousos, G.P. (2002). Stress hormones, proinflammatory and antiinflammatory cytokines, and autoimmunity. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 966, 290-303.
<https://doi.org/10.1111/j.1749-6632.2002.tb04229.x>
- Engström, I. (1991). Parental distress and social interaction in families with children with inflammatory bowel disease. *Journal of American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 30(6), 904-912. <https://doi.org/10.1097/00004583-199111000-00007>
- Engström, I. (1991a). Family interaction and locus of control in children and adolescents with inflammatory bowel disease. *Journal of American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 30(6), 913-920. <https://doi.org/10.1097/00004583-199111000-00008>
- Fraser, A.G., Morton, D., McGovern, D., Travis, L., Jewell, D.P. (2002). The efficacy of methotrexate for maintaining remission in inflammatory bowel disease. *Alimentary Pharmacology & Therapeutics*, 16, 693-697. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2036.2002.01227.x>
- Goodman, G.S., Hirschman, J.E., Hepps, D., Rudy, L. (1991). Children's memory for stressful events. *Merill-Palmer Quarterly*, 37(1), 109-157.
- Grubelic Ravic, K., Krznaric, Z., Cukovic-Cavka, S., Brinar, M., Vucelic, B.N. (2009). Depression in inflammatory bowel disease patients. *Gastroenterology*, 134, 4, A-352.
[https://doi.org/10.1016/S0016-5085\(08\)61639-X](https://doi.org/10.1016/S0016-5085(08)61639-X)
- Grzybowska, K. (2007). Leczenie żywieniowe w nieswoistych zapaleniach jelit u dzieci. *Gastroenterologia, Hepatologia i Żywnienie Dziecka*, 9(3), 159-162.
- Haapamäki, J., Turunen, U., Roine, R.P., Färkkilä, M.A., Arkkila, P.E.T. (2009). Impact of demographic factors, medication and symptoms on disease-specific quality of life in inflammatory bowel disease. *Quality of Life Research*, 18, 961-969. <https://doi.org/10.1007/s11136-009-9514-y>
- Hardt, J., Conrad, S., Muche-Borowski, C., Raspe, H. (2011). Epidemiology of depression and distress in patients with inflammatory bowel disease (IBD) and validation of an indicator scale of perceived stress for psychosocial impairments. *European Psychiatry*, 26, S1, 2217-2218.
[https://doi.org/10.1016/S0924-9338\(11\)73920-7](https://doi.org/10.1016/S0924-9338(11)73920-7)
- Heszen, I. (2013). *Psychologia stresu*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Heszen, I., Sęk, H. (2008). *Psychologia zdrowia*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Hugot, J.-P., Bellaiche, M. (2007). Inflammatory bowel diseases: the paediatric gastroenterologist's perspective. *Pediatric Radiology*, 37, 1065-1070. <https://doi.org/10.1007/s00247-007-0573-3>
- Jäghult, S., Saboonchi, F., Johansson, U.B., Wredling, R., Kapraali, M. (2011). Identifying predictors of low health-related quality of life among patients with inflammatory bowel disease: Comparison between Crohn's disease and ulcerative colitis with disease duration. *Journal of Clinical Nursing*, 20, 1578-1587. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2702.2010.03614.x>
- Jäghult, S., Saboonchi, F., Moller, J., Johansson, U., Wredling, R., Kapraali, M. (2013). Stress as a trigger for relapses in IBD: a case-crossover study. *Gastroenterology Research*, 6(1), 10-16.
<https://doi.org/10.4021/gr528e>
- Karolewska-Bochenek, K., Łazowska-Przeorek, I., Albrecht, P., Grzybowska, K., Ryżko, J., Szamotulska, K., Radzikowski, A., Landowski, P., Krzesiek, E., Ignys, I., Fyderek, K., Czerwionka-Szaflarska, M.,

- Jarocka-Cyrta, E. (2009). Epidemiology of inflammatory bowel disease among children in Poland. *Digestion*, 79, 121-129. <https://doi.org/10.1159/000209382>
- Keefer, L., Keshavarzian, A., Mutlu, E. (2007). Reconsidering the methodology of "stress" research in inflammatory bowel disease. *Journal of Crohn's and Colitis*, 2, 193-201. <https://doi.org/10.1016/j.crohns.2008.01.002>
- Keller, K.M. (2012). Choroba LeCniowskiego-Crohna i wrzodziejące zapalenie jelita grubego u dzieci i młodzieży. W: E. Małecka-Panas, M. Słomka (red.), *Przewlekłe nieswoiste choroby zapalne jelit* (s. 166-198). Wrocław: MedPharm.
- Knowles, S.R., Cook, S.I., Tribbick, D. (2013). Relationship between health status, illness perceptions, coping strategies and psychological morbidity: A preliminary study with IBD stoma patients. *Journal of Crohn's and Colitis*, 7, 471-478. <https://doi.org/10.1016/j.crohns.2013.02.022>
- Kopeć-Szlęzak, J. (2005). Cytokiny w procesach odpornościowych. *Onkologia Polska*, 8(4), 217-222.
- Landowski, J. (2003). Stres a zaburzenia psychiczne. *Przewodnik Lekarza*, 6, 3, 80-85.
- Larsson, K., Löf, L., Rönnblom, A., Nordin, K. (2008). Quality of life for patients with exacerbation in inflammatory bowel disease and how they cope with disease activity. *Journal of Psychosomatic Research*, 64, 139-148. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychores.2007.10.007>
- Lazarus, R.S., Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal, and coping*. New York: Springer Publishing Company.
- LeDoux, J. (2000). *Mózg emocjonalny*. Warszawa: Media Rodzina.
- Lerebours, E., Gower-Rousseau, C., Merle, V., Brazier, F., Debeugny, S., Marti, R., Salomez, J.L., Hellot, M.F., Dupas, J.L., Colombel, J.F., Cortot, A., Benichou, J. (2007). Stressful life events as a risk factor for inflammatory bowel disease onset: a population-based case-control study. *American Journal of Gastroenterology*, 102, 122-131. <https://doi.org/10.1111/j.1572-0241.2006.00931.x>
- Levenstein, S., Prantera, C., Varvo, V., Scribano, M.L., Andreoli, A., Luzi, C., Arcà, M., Berto, E., Milite, G., Marcheggiano, A. (2000). Stress and exacerbation in ulcerative colitis: A prospective study of patients enrolled in remission. *The American Journal of Gastroenterology*, 95(5), 1213-1220. <https://doi.org/10.1111/j.1572-0241.2000.02012.x>
- Li, J., Nørgård, B., Precht, D.H., Olsen, J. (2004). Psychological stress and inflammatory bowel disease: A follow-up study in parents who lost a child in Denmark. *American Journal of Gastroenterology*, 99(6), 1129-1133. <https://doi.org/10.1111/j.1572-0241.2004.04155.x>
- Loftus Jr, E. (2004). Clinical epidemiology of inflammatory bowel disease: Incidence, prevalence, and environmental influences. *Gastroenterology*, 126, 1505-1517. <https://doi.org/10.1053/j.gastro.2004.01.063>
- Łosiak, W. (2008). *Psychologia stresu*. Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne.
- Mackner, L., Clough-Pabo, E., Pajer, K., Lourie, A., Crandall, W.V. (2011). Psychoneuroimmunologic factors in inflammatory bowel disease. *Inflammatory Bowel Disease*, 17(3), 849-858. <https://doi.org/10.1002/ibd.21430>
- Maunder, R. (2005). Evidence that stress contributes to inflammatory bowel disease: Evaluation, synthesis, and future directions. *Inflammatory Bowel Disease*, 11(6), 600-609. <https://doi.org/10.1097/01.MIB.0000161919.42878.a0>

Maunder, R., Levenstein, S. (2008). The role of stress in the development and clinical course of inflammatory bowel disease: epidemiological evidence. *Current Molecular Medicine*, 8, 247-252. <https://doi.org/10.2174/156652408784533832>

Mawdsley, J., Macey, M.G., Feakins, R.M., Langmead, L., Rampton, D.S. (2006). The effect of acute psychologic stress on systemic and rectal mucosal measures of inflammation in ulcerative colitis. *Gastroenterology*, 131, 410-419. <https://doi.org/10.1053/j.gastro.2006.05.017>

Mawdsley, J.E., Rampton, D.S. (2005). Psychological stress in IBD: New insights into pathogenic and therapeutic implication. *Gut*, 54, 1481-1491. <https://doi.org/10.1136/gut.2005.064261>

Moradkhani, A., Beckman, L.J., Tabibian, J.H. (2013). Health-related quality of life in inflammatory bowel disease: Psychosocial, clinical, socioeconomic, and demographic predictors. *Journal of Crohn's and Colitis*, 7(6), 467-473. <https://doi.org/10.1016/j.crohns.2012.07.012>

Moradkhani, A., Kerwin, L., Dudley-Brown, S., Tabibian, J.H. (2011). Disease-specific knowledge, coping, and adherence in patients with inflammatory bowel disease. *Digestive Disease and Sciences*, 56, 2972-2979. <https://doi.org/10.1007/s10620-011-1714-y>

Mossakowska, M. (2006). Poradnik dla młodzieży i rodziców chorych na wrzodziejące zapalenie jelita grubego (colitis ulcerosa) lub chorobę Leśniowskiego-Crohna. Warszawa: Towarzystwo "J-elita".

Musiej-Nowakowska, E., Mączyńska-Rusiniak, B., Kołodziejczyk, B., Gazda, A. (2011). HLA-B27 i HLA-DR w prognozowaniu przebiegu młodzieńczego idiopatycznego zapalenia stawów o początku uogólnionym. *Reumatologia*, 1, 23-31.

Muszyński, J. (2001). Nieswoiste zapalenia jelit. *Przewodnik Lekarza*, 4(6), 22-30.

Neubauer, K., Paradowski, L. (2010). Leczenie podtrzymujące remisję w nieswoistych zapaleniach jelit. *Gastroenterologia Polska*, 17(2), 129-132.

Neumann-Haefelin, T., Timm, J., Schmidt, J., Kersting, N., Fitzmaurice, K., Oniangue-Ndza, C., Kemper, M.N., Humphreys, I., McKiernan, S., Kelleher, D., Lohmann, V., Bowness, P., Huzly, D., Rosen, H.R., Kim, A.Y., Lauer, G.M., Allen, T.M., Barnes, E., Roggendorf, M., Blum, H.E., Thimme, R. (2010). Protective effect of human leukocyte antigen B27 in hepatitis C virus infection requires the presence of a genotype-specific immunodominant CD 8+ T-cell epitope. *Hepatology*, 1, 54-62. <https://doi.org/10.1002/hep.23275>

North, C.S., Alpers, D.H., Helzer, J.E., Spitznagel, E.L., Clouse, R.E. (1991). Do life events or depression exacerbate inflammatory bowel disease? A prospective study. *Annals of Internal Medicine*, 114(5), 381-386. <https://doi.org/10.7326/0003-4819-114-5-381>

Petkowicz, B., Berger, M., Szeszko, Ł., Piotrkowicz, J. (2011). Nieswoiste zapalenia jelit - diagnostyka, etiologia oraz objawy z uwzględnieniem zmian w jamie ustnej. *Gastroenterologia Polska*, 18(1), 35-40.

Petryszyn, P., Ziółkowska, J., Paradowski, L. (2008). Jakość życia, wykształcenie, profil zawodowy i status społeczny pacjentów z nieswoistymi zapaleniami jelit - przegląd piśmiennictwa. *Gastroenterologia Polska*, 15(6), 421-424.

Polińska, B., Matowicka-Karna, J., Kemon, H. (2009). Cytokiny w nieswoistych zapalnych chorobach jelit. *Postępy Higieny i Medycyny Doświadczalnej*, 63, 389-394.

Rawa, T. (2010). Leczenie biologiczne choroby LeCniowskiego-Crohna w Polsce - zasady terapeutycznego programu zdrowotnego finansowanego przez Narodowy Fundusz Zdrowia a wytyczne towarzystw naukowych. *Gastroenterologia Kliniczna*, 2(1), 37-40

Reber, S.O. (2012). Stress and animal models of inflammatory bowel disease - An update on the role of the hypothalamo-pituitary-adrenal axis. *Psychoneuroendocrinology*, 37, 1-19.
<https://doi.org/10.1016/j.psyneuen.2011.05.014>

Ryżko, J., Dądański, M., Kierkuć, J. (2007). Leczenie biologiczne u dzieci i młodzieży z nieswoistymi zapaleniami jelit. *Pediatrica Współczesna. Gastroenterologia, Hepatologia i żywienia Dziecka*, 9(3), 141-145.

Saibeni, S., Tatarella, M., Rivolta, R., Corbellini, A., Prada, A., Ferraris, L., Colombo, E., Alvisi, C., Imperiali, G., Rondonotti, E., de Franchis, R. (2000). The perception of quality of life in inflammatory bowel disease (IBD) mainly depends on disease activity. *Gastroenterology*, 118(4), s. A1367.
[https://doi.org/10.1016/S0016-5085\(00\)81341-4](https://doi.org/10.1016/S0016-5085(00)81341-4)

Salem, S.N., Shubair, K.S. (1967). Non-specific ulcerative colitis in Bedouin Arabs. *Lancet*, 1, 473-475.
[https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(67\)91094-X](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(67)91094-X)

Selinger, C.P., Lal, S., Eaden, J., Jones, D.B., Katelaris, P., Chapman, G., McDonald, C., Leong, R.W., McLaughlin, J. (2013). Better disease specific patient knowledge is associated with greater anxiety in inflammatory bowel disease. *Journal of Crohn's and Colitis*, 7, 214-218.
<https://doi.org/10.1016/j.crohns.2012.09.014>

Sewitch, M.J., Abrahamowicz, M., Bitton, A., Daly, D., Wild, G.E., Cohen, A., Katz, S., Szego, P.L., Dobkin, P.L. (2001). Psychological distress, social support, and disease activity in patients with inflammatory bowel disease. *The American Journal of Gastroenterology*, 96(5), 1470-1480.
<https://doi.org/10.1111/j.1572-0241.2001.03800.x>

Slopen, N., Kubzansky, L.D., McLaughlin, K.A., Koenen, K.C. (2012). Childhood adversity and inflammatory process in youth: A prospective study. *European Journal of Psychotraumatology Supplement*, 1(3), 31. <https://doi.org/10.3402/ejpt.v3i0.19494>

Straub, R., Antoniou, E., Zeuner, M., Gross, V., Schölmerich, J., Andus, T. (1997). Association of autonomic nervous hyperreflexia and systemic inflammation in patients with Crohn's disease and ulcerative colitis. *Journal of Neuroimmunology*, 80(1-2), 149-157. [https://doi.org/10.1016/S0165-5728\(97\)00150-1](https://doi.org/10.1016/S0165-5728(97)00150-1)

Straub, R., Herfarth, H., Falk, W., Andus, T., Schölmerich, J. (2002). Uncoupling of the sympathetic nervous system and the hypothalamic-pituitary-adrenal axis in inflammatory bowel disease? *Journal of Neuroimmunology*, 126, 116-125. [https://doi.org/10.1016/S0165-5728\(02\)00047-4](https://doi.org/10.1016/S0165-5728(02)00047-4)

Swora, E., Samborski, P., Raniszewska, M., Marcinkowska, E., Grzymiński, M. (2009). Leczenie biologiczne nieswoistych zapaleń jelit. *Nowiny Lekarskie*, 78(3-4), 231-233.

Taylor, C., Keely, S. (2007). The autonomic nervous system and inflammatory bowel disease. *Autonomic Neuroscience: Basic and Clinical*, 133, 104-114.
<https://doi.org/10.1016/j.autneu.2006.11.005>

Tojek, T., Lumley, M.A., Corlis, M., Ondersma, S., Tolia, V. (2002). Maternal correlates of health status in adolescents with inflammatory bowel disease. *Journal of Psychosomatic Research*, 52, 173-179.
[https://doi.org/10.1016/S0022-3999\(01\)00291-4](https://doi.org/10.1016/S0022-3999(01)00291-4)

Trikos, L., Jovanovic, A., Bojic, D., Gligorijevic, V., Jojic, N. (2012). Depression and anxiety in inflammatory bowel disease in remission. *European Psychiatry*, 27, S1, 1.
[https://doi.org/10.1016/S0924-9338\(12\)74929-5](https://doi.org/10.1016/S0924-9338(12)74929-5)

Vidal, A., Gómez-Gil, E., Sans, M., Portella, M.J., Salameiro, M., Piqué, J.M., Panés, J. (2006). Life events and inflammatory bowel disease relapse: A prospective study of patients enrolled in remission. *The American Journal of Gastroenterology*, 101(4), 775-781.
<https://doi.org/10.1111/j.1572-0241.2006.00476.x>

Potraumatyczny wzrost i stres oraz radzenie sobie u osób po zawale serca: sześćioletnie badania podłużne Aleksandra Kroemeke

American Psychiatric Association, APA. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). Washington, DC: Author. <https://doi.org/10.1176/appi.books.9780890425596>

Ayers, S., Copland, C., Dunmore, E. (2009). A preliminary study of negative appraisals and dysfunctional coping associated with post-traumatic stress disorder symptoms following myocardial infarction. *British Journal of Health Psychology*, 14, 459-471.
<https://doi.org/10.1348/135910708X349343>

Blanchard, E., Jones-Alexander, J., Buckley, T., Forneris, C. (1996). Psychometric properties of the PTSD Checklist (PCL). *Behavior Research and Therapy*, 34, 669-673. [https://doi.org/10.1016/0005-7967\(96\)00033-2](https://doi.org/10.1016/0005-7967(96)00033-2)

Bluvstein, I., Moravchick, L., Sheps, D., Schreiber, S., Bloch, M. (2013). Posttraumatic growth, posttraumatic stress symptoms and mental health among coronary heart disease survivors. *Journal of Clinical Psychology in Medical Settings*, 20, 164-172. <https://doi.org/10.1007/s10880-012-9318-z>

Boals, A., Schuettler, D. (2011). A double-edged sword: Event centrality, PTSD and posttraumatic growth. *Applied Cognitive Psychology*, 25, 817-822. <https://doi.org/10.1002/acp.1753>

Brink, E., Grankvist, G., Karlson, B.W., Hallberg, L.R. (2005). Health-related quality of life in women and men one year after acute myocardial infarction. *An International Journal of Quality of Life Aspects of Treatment, Care & Rehabilitation*, 14, 749-57. <https://doi.org/10.1007/s11136-004-0785-z>

Chung, M.C., Berger, Z., Jones, R., Rudd, H. (2008). Posttraumatic stress and co-morbidity following myocardial infarction among older patients: The role of coping. *Aging and Mental Health*, 12(1), 124-133. <https://doi.org/10.1080/13607860701366152>

Cohen, J. (1992). Statistical power analysis. *Current Directions in Psychological Science*, 1(3), 98-101. <https://doi.org/10.1111/1467-8721.ep10768783>

Cordova, M.J., Giese-Davis, J., Golant, M., Kronenwatter, C., Chang, V., Spiegel, D. (2007). Breast cancer as trauma: Posttraumatic stress and posttraumatic growth. *Journal of Clinical Psychology in medical Settings*, 14, 308-319. <https://doi.org/10.1007/s10880-007-9083-6>

Dekel, S., Mandl, Ch., Solomon, Z. (2011). Shared and unique predictors of post-traumatic growth and distress. *Journal of Clinical Psychology*, 67(3), 241-252. <https://doi.org/10.1002/jclp.20747>

Dirik, G., Karanci, A.N. (2008). Variables related to posttraumatic growth in Turkish rheumatoid arthritis patients. *Journal of Clinical Psychology in Medical Settings*, 15, 193-203.
<https://doi.org/10.1007/s10880-008-9115-x>

- Elderen van, T., Maes, S., Dusseldorp, E. (1999). Coping with coronary heart disease: A longitudinal study. *Journal of Psychosomatic Research*, 47, 175-183. [https://doi.org/10.1016/S0022-3999\(99\)00024-0](https://doi.org/10.1016/S0022-3999(99)00024-0)
- Endler, N.S., Parker, J.D. (1994). Assessment of Multidimensional coping: task, emotion and avoidance strategies. *Psychological Assessment*, 6, 50-60. <https://doi.org/10.1037/1040-3590.6.1.50>
- Faul, F., Erdfelder, E., Lang, A.-G., Buchner, A. (2007). G*Power 3: A flexible statistical power analysis program from the social, behavioral, and biomedical sciences. *Behavior Research Methods*, 39(2), 175-191. <https://doi.org/10.3758/BF03193146>
- Frazier, P., Conlon, A., Glaser, T. (2001). Positive and negative changes following sexual assault. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 69, 1048-1055. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.69.6.1048>
- Gander, M.L., von Kanel, R. (2006). Myocardial infarction and post-traumatic stress disorders: Frequency, outcomes, and atherosclerotic mechanisms. *European Journal of Cardiovascular Prevention and Rehabilitation*, 13(2), 165-172. <https://doi.org/10.1097/01.hjr.0000214606.60995.46>
- Gangstad, B., Norman, P., Barton, J. (2009). Cognitive processing and posttraumatic growth after stroke. *Rehabilitation Psychology*, 54(1), 69-75. <https://doi.org/10.1037/a0014639>
- Garnefski, N., Kraaij, V., Schroevers, M.J., Aarnink, J., van der Heijden, D.J., van Es, S.M., van Herpen, M., Somsen, G.A. (2009). Cognitive coping and goal adjustment after first-time myocardial infarction: relationships with symptoms of depression. *Behavioral Medicine*, 35, 80-86. <https://doi.org/10.1080/08964280903232068>
- Garnefski, N., Kraaij, V., Schroevers, M.J., Somsen, G.A. (2008). Post-traumatic growth after a myocardial infarction: A matter of personality, psychological health, or cognitive coping? *Journal of Clinical Psychology in Medical Settings*, 15, 270-277. <https://doi.org/10.1007/s10880-008-9136-5>
- Graham, J.W. (2009). Missing data analysis: Making it work in the real world. *Annual Review of Psychology*, 60, 549-576. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.58.110405.085530>
- Helgeson, V.S., Reynolds, K.A., Tomich, P.L. (2006). A meta-analytic review of benefit finding and growth. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 74(5), 797-816. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.74.5.797>
- Kleim, B., Ehlers, A. (2009). Evidence for a curvilinear relationship between posttraumatic growth and posttraumatic depression and PRSD in assault survivors. *Journal of Traumatic Stress*, 22(1), 45-52. <https://doi.org/10.1002/jts.20378>
- Krzyżkowiak, W. (2007). Depresja i objawy depresyjne po zawale serca i ich uwarunkowania psychospołeczne. *Psychiatria Polska*, 41(5), 679-691.
- Lowe, R., Norman, P., Bennett, P. (2000). Coping, emotion and perceived health following myocardial infarction: Concurrent and predictive associations. *British Journal of Health Psychology*, 5, 337-359. <https://doi.org/10.1348/135910700168964>
- Miller, M.A., Rahe, R.H. (1997). Life changes scaling for the 1990s. *Journal of Psychosomatic Research*, 43(3), 279-292. [https://doi.org/10.1016/S0022-3999\(97\)00118-9](https://doi.org/10.1016/S0022-3999(97)00118-9)

Nightingale, V.R., Sher, T.G., Hanse, N.B. (2010). The impact of receiving an HIV diagnosis and cognitive processing on psychological distress and posttraumatic growth. *Journal of Traumatic Stress*, 23(4), 452-460. <https://doi.org/10.1002/jts.20554>

Norris, F.H., Hamblen, J.L. (2003). Standardized self-report measures of civilian trauma and PTSD. W: J. Wilson, T. Keane (red.), *Assessing Psychological Trauma and PTSD: A Practitioner's Handbook* (2nd ed.). New York: Guilford.

Ogińska-Bulik, N. (2013). Pozytywne skutki doświadczeń traumatycznych, czyli kiedy łzy zamieniają się w perły. Warszawa: Difin.

Ogińska-Bulik, N. (2014). Satisfaction with life and posttraumatic growth in person after myocardial infarction. *Health Psychology Report*, 2(2), 105-114. <https://doi.org/10.5114/hpr.2014.43917>

Ogińska-Bulik, N., Juczyński, Z. (2010). Rozwój potraumatyczny - charakterystyka i pomiar. *Psychiatria*, 7(4), 129-142.

Pooley, J.A., Cohen, L., ONConnor, M., Taylor, M. (2013). Posttraumatic stress and posttraumatic growth and their relationship to coping and self-efficacy in northwest Australian cyclone communities. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 5(4), 392-399. <https://doi.org/10.1037/a0028046>

Roest, A.M., Martens, E.J., Denollet, J., de Jonge, P. (2010). Prognostic association of anxiety post myocardial infarction with mortality and new cardiac events: A meta-analysis. *Psychosomatic Medicine*, 72(6), 563-569. <https://doi.org/10.1097/PSY.0b013e3181dbff97>

Salsman, J.M., Segerstrom, S.C., Brechting, E.H., Carlson, Ch.R., Andrykowski, M.A. (2009). Posttraumatic growth and PTSD symptomatology among colorectal cancer survivors: A 3-month longitudinal examination of cognitive processing. *Psycho-Oncology*, 18, 30-41. <https://doi.org/10.1002/pon.1367>

Schroevers, M.J., Teo, I. (2008). The report of posttraumatic growth in Malaysian cancer patients: relationship with psychological distress and coping strategies. *Psycho-Oncology*, 17, 1239-1246. <https://doi.org/10.1002/pon.1366>

Schuettler, D., Boals, A. (2011). The path to posttraumatic growth versus posttraumatic stress disorders: Contributions of event centrality and coping. *Journal of Loss and Trauma*, 16, 180-194. <https://doi.org/10.1080/15325024.2010.519273>

Sears, S.R., Stanton, A.L., Danoff-Burg, S. (2003). The yellow brick road and the emerald city: Benefit finding, positive reappraisal coping, and posttraumatic growth in women with early-stage breast cancer. *Health Psychology*, 22(5), 487-497. <https://doi.org/10.1037/0278-6133.22.5.487>

Sheikh, A.I. (2004). Posttraumatic growth in the context of heart disease. *Journal of Clinical Psychology in Medical Settings*, 11(4), 265-273. <https://doi.org/10.1023/B:JOCS.0000045346.76242.73>

Shemesh, E., Rudnick, A., Kaluski, E., et al., Cotter, G. (2001). A prospective study of posttraumatic stress symptoms and nonadherence in survivors of a myocardial infarction (MI). *General Hospital Psychiatry*, 23(4), 215-222. [https://doi.org/10.1016/S0163-8343\(01\)00150-5](https://doi.org/10.1016/S0163-8343(01)00150-5)

Sobolewski, A., Strelau, J., Zawadzki, B. (1999). Kwestionariusz Zmian flyciowych (KZfI): Polska adaptacja kwestionariusza. *Przegląd Psychologiczny*, 42(3), 27-49.

Stanton, A.L., Bower, J.E., Low, C.A. (2006). Posttraumatic growth after cancer. W: L.G. Calhoun, R.G. Tedeschi (red.), Handbook of posttraumatic growth: Research and practice (s. 138-175). Mahwah, NJ, US: Lawrence Erlbaum Associates.

Taylor, S.E. (1983). Adjustment to threatening events: A theory of cognitive adaption. American Psychologist, 38, 1161-1173. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.38.11.1161>

Taylor, S.E., Kemeny, M.E., Reed, G.M., Bower, J.E., Gruenewald, T.L. (2000). Psychological resources, positive illusions, and health. American Psychologist, 55, 99-109. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.99>

Tedeschi, R.G., Calhoun, L.G. (1996). The Posttraumatic Growth Inventory: Measuring the positive legacy of trauma. Journal of Traumatic Stress, 9(3), 455-471. <https://doi.org/10.1002/jts.2490090305>

Tedeschi, R.G., Calhoun, L.G. (2004). Posttraumatic growth: Conceptual foundations and empirical evidence. Psychology Inquiry, 15(1), 1-18. https://doi.org/10.1207/s15327965pli1501_01

von Känel, R., Kraemer, B., Saner, H., Schmid, J-P., Abbas, C.C., Begré, S. (2010). Posttraumatic stress disorder and dyslipidemia: Previous research and novel findings from patients with PTSD caused by myocardial infarction. The World Journal of Biological Psychiatry, 11, 141-147. <https://doi.org/10.3109/15622970903449846>

van Melle, J.P., de Jonge, P., Spijkerman, T.A., Tijssen, J.G., Ormel, J., van Veldhuisen, D.J., van den Brink, R.H., van den Berg, M.P. (2004). Prognostic association of depression following myocardial infarction with mortality and cardiovascular events: a meta-analysis. Psychosomatic Medicine, 66, 814-822. <https://doi.org/10.1097/01.psy.0000146294.82810.9c>

Weathers, F.W., Litz, B.T., Herman, D.S., Huska, J.A., Keane, T.M. (1993, October). The PTSD Checklist (PCL): Reliability, validity, and diagnostic utility. Referat wygłoszony na zebraniu International Society for Traumatic Stress Studies, San Antonio, TX.

Wrześniewski K. (2002). Wstępne informacje dotyczące polskiej wersji kwestionariusza CISS-S, N.S. Endlera i J.D.A. Parkera. Nieopublikowany maszynopis.

Zoellner, T., Rabe, S., Karl, A., Maercker, A. (2008). Posttraumatic growth in accident survivors: Openness and optimism as predictors of its constructive or illusory sides. Journal of Clinical Psychology, 64(3), 245-263. <https://doi.org/10.1002/jclp.20441>

Kropla drąży skałę. Ku depatologizacji głuchoty Piotr Tomaszewski, Radosław Wieczorek

Baker, C. (2010). Sign language and the Deaf community. W: J.A. Fishman, O. Garcia, (red.), Handbook of language and ethnic identity (s. 153-171). Oxford: Oxford University Press.

Barnes, C., Mercer, G. (2008). Niepełnosprawność. Warszawa: Wydawnictwo Sic!

Bauman, H-Dirksen L. (2008). Introduction: Listening to Deaf Studies. W: H-Dirksen L. Bauman (red.), Open your eyes. Deaf studies talking (s. 1-32). Minneapolis, MN: University Of Minnesota Press.

Baynton, D.C. (1996). Forbidden signs. American culture and the campaign against sign language. Chicago: The University of Chicago Press. <https://doi.org/10.7208/chicago/9780226039688.001.0001>

Bechter, F. (2008). The Deaf convert culture and its lessons for Deaf Theory. W: H-Dirksen L. Bauman (red.), *Open Your Eyes: Deaf Studies Talking* (s. 60-80). Minneapolis, MN: University of Minnesota Press.

Biennu, M.J. (1994). Reflections of Deaf culture in Deaf humor. W: C.J. Erting, R.C. Johnson, D.L. Smith, B.D. Snider (red.), *The Deaf Way. Perspectives from the International Conference on Deaf Culture* (s. 16-23). Washington DC.: Gallaudet University Press.

Branson, J., Miller, D. (2008). National sign languages and language policies. W: N. Hornberger (red.), *Encyclopedia of language and education* (s. 151-166). New York: Springer.
https://doi.org/10.1007/978-0-387-30424-3_12

Dziurla, R. (2015). Kultura dopasowania większości - kierunek niemożliwy? W: P. Tomaszewski, K. Bargiel-Matusiewicz, E. Pisula (red.), *Kulturowe i społeczne aspekty niepełnosprawności* (s. 41-69). Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
<https://doi.org/10.31338/uw.9788323516200.pp.41-70>

Gregory, S., Hartley, G.M. (red.) (1991). *Constructing deafness*. Continuum International Publishing Group.

Grice, H.P. (1975). Logic and conversation. W: P. Cole, J.L. Morgan (red.), *Syntax and semantics* (t. 3, s. 41-58). New York: Academic Press.

Groce, N.E. (1985). *Everyone here spoken sign language. Hereditary deafness on Martha's Vineyard*. Cambridge: Harvard University Press.

Groce, N.E. (1991). Everyone here spoke sign language. W: S. Gregory, G.M. Hartley (red.), *Constructing deafness* (s. 13-20). Continuum International Publishing Group.

Higgins, P.C. (1980). *Outsiders in a hearing world: a sociology of deafness*. Beverly Hills, California: Sage Publications.

Higgins, P.C. (1987). The deaf community. W: P.C. Higgins, J.E. Nash (red.), *Understanding deafness socially* (s. 151-170). Springfield, IL: Thomas.

Higgins, P.C. (1991). Outsiders in a hearing world. W: S. Gregory, G.M. Hartley (red.), *Constructing deafness* (s. 23-30). Continuum International Publishing Group.

Hill, J.C. (2012). *Language attitudes in the American Deaf community*. Washington, DC: Gallaudet University Press.

Hoffmeister, R. (2008). Border crossing by hearing children of deaf parents: The lost history of Coda. W: H-Dirksen L. Bauman (red.), *Open your eyes: Deaf studies talking* (s. 189-215). Minneapolis, MN: University of Minnesota Press.

Holcomb, T.K. (2013). *Introduction to American Deaf Culture*. Oxford: Oxford University Press.

Hott, L.R. (reż.) (2007). *Through deaf eyes* [Documentary]. USA: WETA-TV.

Johnson, R.E., Erting, C. (1989). Ethnicity and socialization in a classroom for deaf children. W: C. Lucas (red.), *The Sociolinguistics of the Deaf community* (s. 41-84). San Diego, CA: Academic Press.
<https://doi.org/10.1016/B978-0-12-458045-9.50009-4>

- Johnston, T.A. (2004). W(h)ither the deaf community? Population, genetics, and the future of Australian sign language. *American Annals of the Deaf*, 148, 358-375.
<https://doi.org/10.1353/aad.2004.0004>
- Johnston, T.A. (2005). In one's own image: Ethics and the reproduction of deafness. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 10, 426-441. <https://doi.org/10.1093/deafed/eni040>
- Ladd, P. (1991). The modern deaf community. W: S. Gregory, G.M. Hartley (red.), *Constructing deafness* (s. 35-39). Continuum International Publishing Group.
- Ladd, P. (2003). Understanding deaf culture. In *Search of deafhood*. Multilingual Matters LTD.
<https://doi.org/10.21832/9781853595479>
- Ladd, P. (2005). Deafhood: A concept stressing possibilities, not deficits. *Scandinavian Journal of Public Health*, 33, 12-17. <https://doi.org/10.1080/14034950510033318>
- Ladd, P. (2008). Colonialism and resistance: A brief history of deafhood. W: H-Dirksen L. Bauman (red.), *Open your eyes: Deaf studies talking* (s. 42-59). Minneapolis, MN: University of Minnesota Press.
- Ladd, P., Lane, H. (2013). Deaf ethnicity, deafhood, and the their relationship. *Sign Language Studies*, 13 (4), 565-579. <https://doi.org/10.1353/sls.2013.0012>
- Lane, H. (1992). *The Mask of Benevolence: Disabling the Deaf Community*. New York: Knopf. [polski przekład: Lane, H. (1996). *Maska dobroczynności*. Deprecjacja społeczności głuchych. Warszawa: WSiP].
- Lane, H. (2008). Do deaf people have a disability? W: H-Dirksen L. Bauman (red.), *Open your eyes: Deaf studies talking* (s. 277-292). Minneapolis, MN: University of Minnesota Press.
- Lane, H.L., Hoffmeister, R., Bahan, B.J. (1996). *A journey into the Deaf-world*. San Diego, California: DawnSignPress.
- Lane, H. Pillard, R.C., Hedberg, U. (2011). *The people of the eye. Deaf ethnicity and ancestry*. Oxford: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199759293.001.0001>
- Markowicz, H., Woodward, J. (1978). Language and the maintenance of ethnic boundaries in the deaf community. *Communication and Cognition Ghent*, 11, 29-37.
- Marschark, M., Hauser, P.C. (2012). *How deaf children learn. What parents and teachers need to know*. Oxford: Oxford University Press.
- Maxwell-McCaw, D., Zea, M.C. (2010). The Deaf Acculturation Scale (DAS): Development and Validation of 58-Item Measure. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 16, (3), 325-342.
<https://doi.org/10.1093/deafed/enq061>
- McKee, R.L. (2001). *People of the eye: stories from the deaf world*. Wellington: Bridget Williams Books. https://doi.org/10.7810/9781877242083_2
- Meadow, K.P. (1972). Sociolinguistics, sign language, and the deaf subculture. W: T.J. O'Rourke (red.), *Psycholinguistics and total communication: The state of the art* (s. 19-33). Washington, D.C.: American Annals of the Deaf.

Mitchell, R.E., Karchmer, M.A. (2006). Chasing the mythical ten percent: parental hearing status of Deaf and hard of hearing students in the United States. *Sign Language Studies*, 4 (2), 138-163.

<https://doi.org/10.1353/sls.2004.0005>

Padden, C. (1980). The deaf community and the culture of deaf people. W: C. Baker, R. Battison (red.), *Sign language and the deaf community* (s. 89-103). Silver Spring, MD: National Association of the Deaf.

Padden, C. (1991). The Deaf Community and the Culture of Deaf People. W: S. Gregory, G.M. Hartley (red.), *Constructing deafness* (s. 40-45). Continuum International Publishing Group.

Padden, C. (2010). Sign language geography. W: G. Mathur, D. Jo Napoli (red.), *Deaf around the world. The impact of language* (s. 19-37). Oxford: Oxford University Press.

<https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199732548.003.0001>

Padden, C., Humphries, T. (1991). Learning to be Deaf. W: S. Gregory, G.M. Hartley (red.), *Constructing deafness* (s. 7-12). Continuum International Publishing Group.

Reagan, T. (1990). Cultural considerations in the education of deaf children. W: D.F. Moores, K.P. Meadow (red.), *Educational and developmental aspects of deafness* (s. 73-84). Washington DC.: Gallaudet University Press.

Sacks, O. (2011). *Zobacz4 głos. Podróż do Świata głuchych*. Poznań: Zysk i S-ka Wydawnictwo.

Sak, M. (red.) (2014). *Deaf Studies w Polsce. Tom 1*. Łódź: Polski Związek Głuchych Oddział Łódzki.

Shakespeare, T., Bickenbach, J.E., Watson, N. (2006). Models. W: G.L. Albrecht (red.), *Encyclopedia of disability* (s. 1101-1107). London: Sage Publications.

Stokoe, W.C., Casterline, D.C., Croneberg, C.G. (1965). *A dictionary of American sign language on linguistic principles*. Washington, D.C.: Gallaudet College Press.

Śliwińska-Kowalska, M. (2013). Kryteria oceny słyszenia u osób wykonujących pracę wymagającą dobrej sprawności słuchu. *Otorynolaryngologia*, 12(3), 105-111.

Tomaszewski, P. (2004). Polski język migowy - mity i fakty. *Poradnik Językowy*, 6, 59-72.

Tomaszewski, P. (2015). Kształtowanie kompetencji socjokulturowej w nauczaniu polskiego języka migowego. W: P. Tomaszewski, K. Bargiel-Matusiewicz, E. Pisula (red.), *Kulturowe i społeczne aspekty niepełnosprawności* (s. 21-40). Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.

<https://doi.org/10.31338/uw.9788323516200.pp.21-40>

Tomaszewski, P., Bargiel-Matusiewicz, K., Pisula, E. (2015). Między patologią a kulturą: społeczne uwarunkowania niepełnosprawności - wprowadzenie. W: P. Tomaszewski, K. Bargiel-Matusiewicz, E. Pisula (red.), *Kulturowe i społeczne aspekty niepełnosprawności* (s. 9-17). Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego. <https://doi.org/10.31338/uw.9788323516200.pp.9-20>

Tomaszewski, P., Sak, M. (2014). It is possible to educate deaf children bilingually in Poland? W: M. Olpińska-Szkiełko, L. Bertelle (red.), *Zweisprachigkeit und bilingualer Unterricht* (s. 129-149). Frankfurt: Peter Lang Edition.

Villiers, J. de, Bibeau, L., Ramos, E., Gatty, J. (1993). Gestural communication in oral deaf mother-child pairs: Language with a helping hand? *Applied Psycholinguistics*, 14, 319-347.

<https://doi.org/10.1017/S0142716400010821>

Woll, B., Ladd, P. (2003). Deaf communities. W: M. Marschark, P.E. Spencer (red.), Deaf studies, language, and education (s. 151-163). Oxford: Oxford University Press.

Woźnicka, E. (red.) (2007). Tożsamość społeczno-kulturowa głuchych, Łódź: Polski Związek Głuchych Oddział Łódzki.

Wrigley, O. (1996). The Politics of Deafness. Washington, DC.: Gallaudet University Press.

Zajkowska, M. (2014). Swoi, gdy polscy. Inni, gdy głusi. Praktyki kolonizatorskie wobec głuchych w Polsce. Przegląd Humanistyczny, 5, 97-106.

Ocena poznawcza sytuacji poszukiwania zatrudnienia u osób g/Głuchych i słabosłyszących w wieku wczesnej dorosłości, uczestniczących w zatrudnieniu wspomaganym 0 badania pilotażowe Rafał Dziurla, Kamilla Bargiel-Matusiewicz

Bańka, A. (2007). Psychologia pracy. W: J. Strelau (red.), Psychologia. Podręcznik Akademicki (t. 3, s. 284-320). Gdańsk: GPW.

Bargiel-Matusiewicz, K. (2014). Przewlekły stres związany z dializoterapią. Zastosowanie interwencji psychologicznych. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.

<https://doi.org/10.31338/uw.9788323514756>

Bargiel-Matusiewicz, K., Trzcieniecka-Green, A., Krupa, A., Kielan, K. (2004). Ocena poznawcza a efektywność funkcjonowania w sytuacji egzaminu. Sztuka Leczenia, 10, 39-44.

Bargiel-Matusiewicz, K., Trzcieniecka-Green, A., Kielan, K. (2005). Cognitive appraisal and strategies of coping applied in an exam situation. Archives of Psychiatry and Psychotherapy, 7, 33-38.

Beyer, S., Jordén de Urries, F.B., Verdugo, M.A. (2010). A comparative study of the situation of supported employment in Europe. Journal of Policy and Practice in Intellectual Disabilities, 2, 130-136. <https://doi.org/10.1111/j.1741-1130.2010.00255.x>

Beyer, S., Kaehne, A., Grey, J., Sheppard, K., Meek, A. (2008). What works? Transition to employment for young people with learning disabilities. Chippenham: Shaw Trust.

Beyer, S., Kilsby, M. (2005). Supported Employment Textbook. Nieopublikowane materiały szkoleniowe Manchester: Norman Mackie, and Associates Ltd.

Bouchard, G., Guillemette, A., Landry-Léger, N. (2004). Situational and dispositional coping: An examination of their relation to personality, cognitive appraisals, and psychological distress. European Journal of Personality, 18(3), 221-238. <https://doi.org/10.1002/per.512>

Burns, T., Catty, J., Becker, T., Drake, R., Fioritti, A., Knapp, M., Lauber, C., Rössler, W., Tomov, T., van Busschbach, J., White, S., Wiersma, D., the EQOLISE group. (2007). The effectiveness of supported employment for people with severe mental illness: A randomised controlled trial. The Lancet, 370, 1146-1152. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(07\)61516-5](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(07)61516-5)

Chłoń-Domińczak, A., Poznańska, D. (2007). Promocja zatrudnienia osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy. Proponowane działania w Polsce. Budapeszt: Międzynarodowa Organizacja Pracy.

Drake, R.E., Skinner, J.S., Bond, G.R., Goldman, H.H. (2009). Social Security And Mental Illness: Reducing Disability With Supported Employment. *Health Affairs*, 28, 761-770.
<https://doi.org/10.1377/hlthaff.28.3.761>

Dryżałowska, G. (1997). *Rozwój językowy dziecka z uszkodzonym słuchem a integracja edukacyjna*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.

Dziurla, R. (2011). *Zatrudnienie Wspomagane. Nowy wymiar rehabilitacji zawodowej*. W: E. Pisula, K. Bargiel-Matusiewicz, K. Walewska, (red.), *Oblicza rehabilitacji* (s. 117-136). Warszawa: Medipage.

EUSE. (2010). *Supported Employment Toolkit*. European Union of Supported Employment, Leonardo Partnership.

Fellinger, J., Holzinger, D., Gerich, J., Goldberg, D. (2007). Mental distress and quality of life in the hard of hearing. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 115, 243-245. <https://doi.org/10.1111/j.1600-0447.2006.00976.x>

Fellinger, J., Holzinger, D., Sattel, H., Laucht, M. (2008). Mental health and quality of life in deaf pupils. *European Child Adolescent Psychiatry*, 17, 414-423. <https://doi.org/10.1007/s00787-008-0683-y>

Folkman, S. (2009). "Questions, answers, issues, and next steps in stress and coping research. *European Psychologist*, 14, 72-77. <https://doi.org/10.1027/1016-9040.14.1.72>

Gałkowski, T., Kaiser-Grodecka, I., Smoleńska, I. (1988). *Psychologia dziecka głuchego*. Warszawa: PWN.

Gilman, R., Easterbrooks, S.R., Frey, M. (2004). A preliminary study of multidimensional life satisfaction among Deaf/hard of hearing youth across environmental Settings. *Social Indicators Research*, 66, 143-164. <https://doi.org/10.1023/B:SOCI.0000007495.40790.85>

Hansen, E.M. (1999). Supported employment for people who are deaf: An overview of the unique needs and challenges. *Journal of Vocational Rehabilitation*, 13, 143-152.

Heszen, I., Sęk, H. (2007). *Psychologia zdrowia*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Heszen-Niejodek, I., Januszek, M., Gruszczyńska, E. (2001) *Sprawozdanie końcowe z wyników uzyskanych w ramach projektu: "Styl radzenia sobie ze stresem, rodzaj sytuacji stresowej a przebieg i efektywność radzenia sobie"*. Grant KBN NR 1 H01F 014 14.

Hill, M., Wehman, P., Kregel, J., Banks, P.D., Metzler, H. (1987) Employment outcomes for people with moderate and severe disabilities: An eight year longitudinal analysis of supported competitive employment. *Journal of the Association for Persons with Severe Handicaps*, 12, 182-189.
<https://doi.org/10.1177/154079698701200303>

ILO (2013). *Global employment trends, recovering from a second jobs dip*. Geneva: International Labour Office.

Janlert, U., Hammarström, A. (2009). Which theory is best? Explanatory models of the relationship between unemployment and health. *BMC Public Health*, 9, 235. <https://doi.org/10.1186/1471-2458-9-235>

Keefe, T. (1984). The stress of unemployment. *Social Work*, 5C6, 264-268.
<https://doi.org/10.1093/sw/29.3.264>

Kobosko, J. (2009). Osoba głucha (słabosłysząca), to znaczy kto? - tożsamość osobowa młodzieży g/Głuchej i słabosłyszącej rodziców słyszących. W: J. Kobosko (red.), *Młodzież głucha i słabosłysząca w rodzinie i otaczającym świecie*. Warszawa: Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Dzieci i Młodzieży z Wadą słuchu "Usłyszeć świat".

Lane, H. (1996). *Maska dobroczynności*. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.

Lazarus, R.S. (1991). *Emotion and Adaptation*. London: Oxford University Press.

Lazarus, R.S. (1993a). Coping theory and research, past, present and future. *Psychosomatic Medicine*, 55, 234-247. <https://doi.org/10.1097/00006842-199305000-00002>

Lazarus, R.S. (1993b). From psychological stress to the emotions: A history of changing outlooks. *Annual Review of Psychology*, 44, 1-21. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.44.1.1>

Lazarus, R.S., Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal, and coping*. New York: Springer Publishing Company.

Lazarus, R.S., Folkman S. (1987). Transactional theory research on emotion and coping. *European Journal of Personality*, 1, 141-169. <https://doi.org/10.1002/per.2410010304>

Lehman, A. (1983). The well-being of chronic mental patients. *Archives of General Psychiatry*, 40, 369-373. <https://doi.org/10.1001/archpsyc.1983.01790040023003>

Lindstrom, L., Doren, B., Miesch, J. (2011). Waging a Living: Career Development and Long- Term Employment Outcomes for Young Adults With Disabilities. *Exceptional Children*, 4, 423-434. <https://doi.org/10.1177/001440291107700403>

Lynch, C., Kamp, M. (2007). *Handbook of Supported Employment*. Cornell University ILR School. Materiał zaczerpnięty ze strony: www.digitalcommons.ilr.cornell.edu/gladnetcollect/335/ [dostęp: 12.03.2014].

Majewski, T. (2006). *Zatrudnienie wspomagane osób niepełnosprawnych*. Warszawa: Krajowa Izba Gospodarczo-Rehabilitacyjna.

Maxwell-McCaw, D.M., Zea, M.C. (2011). The Deaf Acculturation Scale (DAS): Development and validation of a 58-item measure. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 3, 67-84. <https://doi.org/10.1093/deafed/enq061>

MPiPS. (2011). *Zatrudnienie wspomagane. Materiały konferencyjne*. Warszawa: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób.

MPiPS. (2014). Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Materiał zaczerpnięty ze strony: <http://www.niepelnosprawni.gov.pl/niepelnosprawnosci-w-liczbach-/rynek-pracy/> [dostęp: 11.02.2014].

Palmer, F. (1989). The place of work in psychiatric rehabilitation. *Hospital and Community Psychiatry*, 40, 222-224. <https://doi.org/10.1176/ps.40.3.222>

PFPDN-ECHO. (2012). *Ocena funkcjonowania modelu Zatrudnienia Wspomaganego realizowanego w Polskiej Fundacji Pomocy Dzieciom Niedosłyszącym Echo, w Warszawie w okresie 01.01.2011 r. – 31.12.2011 r. (Raport 4/2011)*. Warszawa: PFPDN, ECHO.

Prillwitz, S. (1996). *Język, komunikacja i zdolności poznawcze niesłyszących*. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.

PSOUU (2008). Raport podsumowujący działalność Centrum Doradztwa Zawodowego i Wspierania Osób Niepełnosprawnych Intellektualnie. Warszawa: PSOUU.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15.07.2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności. Dz.U. z 2003 r. nr 139, poz. 1328.

Schwarzer, R., Jerusalem, M. (1995). Generalized Self-Efficacy scale. W: J. Weinman, S. Wright, M. Johnston (red.), Measures in health psychology: A user's portfolio. Causal and control beliefs (s. 35-37). Windsor: NFER-NELSON.

Schwarzer, R., Taubert S. (1999). Radzenie sobie ze stresem: wymiary i procesy. Promocja zdrowia. Nauki społeczne i medycyna, 17, 72-92.

Smith, J.A. (2011). Embracing the elephant in the room: Interviewing ideas for applicants who are Deaf or hard of hearing. Journal of the American Deafness and Rehabilitation Association, 2, 67-81.

Strauser, D., Lustig, D., Zanskas, S. (2012). The relationship between psychological distress and career thoughts. Journal of Rehabilitation, 78(4), 3-10.

Sullivan, P.M., Montoya, L.A. (1997). Factor analysis of the WISC-III with Deaf and hard-of-hearing children. Psychological Assessment, 3, 317-321. <https://doi.org/10.1037/1040-3590.9.3.317>

Szczepankowski, B. (1999). Niesłyszący, Głusi, Głuchoniemi. Wyrównywanie szans. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.

Vigna, E., Beyer, S., Kerr, M. (2012). Supported employment agency as mediator for people with intellectual disabilities health: Results from a qualitative study. Journal Of Intellectual Disability Research, 56, 711-711.

Vigna, E., Kerr, M., de Urries, F.B.J., Verdugo, M.A., Beyer, S. (2012). Cross cultural study on the role of supported employment agencies in promoting the health of people with intellectual disabilities: A comparison between the UK and Spain. Journal Of Intellectual Disability Research, 56, 716-716.

Wehman, P. (1996). A brief history of Supported Employment in the US. Materiał zaczerpnięty ze strony: www.vcu.edu/rrtcweb [dostęp: 20.03.2014].

Wojda, P. (2010). Język migowy a tożsamość społeczno-kulturowa młodzieży g/Głuchej w Polsce. Audiofonologia, 26, 29-33.

WSON. (2012). Trener. Wrocławski Sejmik Osób Niepełnosprawnych. Materiał zaczerpnięty ze strony: www.wson.wroc.pl [dostęp: 14.05.2013].

Znaczenie przekonań o własnej skuteczności w poszukiwaniu pracy dla zatrudnienia i zdrowia osób bezrobotnych Anna Kuna, Roman Cieślak

Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. Organizational Behavior and Human Decision Processes, 50, 179-211. [https://doi.org/10.1016/0749-5978\(91\)90020-T](https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90020-T)

Bandura, A. (1989). Human agency in social cognitive theory. American Psychologist, 44(9), 1175-1184. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.44.9.1175>

Bandura, A. (1991). Social cognitive theory of self-regulation. Organizational Behavior and Human Decision Processes, 50, 248-287. [https://doi.org/10.1016/0749-5978\(91\)90022-L](https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90022-L)

- Bandura, A. (1993). Perceived self-efficacy in cognitive development and functioning. *Educational Psychologist*, 28(2), 117-148. https://doi.org/10.1207/s15326985ep2802_3
- Bandura, A. (2001). Social cognitive theory: an agentic perspective. *Annual Review of Psychology*, 52, 1-26. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.52.1.1>
- Bandura, A. (2007). *Teoria społecznego uczenia się*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Barlow, J., Wright, C., Cullen, L. (2002). A Job-Seeking Self-Efficacy Scale for People with Physical Disabilities: Preliminary development and psychometric testing. *British Journal of Guidance & Counselling*, 30(1), 37-53. <https://doi.org/10.1080/03069880220106500>
- Blau, G. (1994). Testing a two-dimensional measure of job search behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 59(2), 288-312. <https://doi.org/10.1006/obhd.1994.1061>
- Brenninkmeijer, V., Blonk, R.W.B. (2012). The effectiveness of the JOBS Program among the long-term unemployed: A randomized experiment in the Netherlands. *Health Promotion International*, 27(2), 220-229. <https://doi.org/10.1093/heapro/dar033>
- Carlier, B.E., Schuring, M., van Lenthe, F.J., Burdorf, A. (2014). Influence of health on job-search behavior and re-employment: The role of job-search cognitions and coping resources. *Journal of Occupational Rehabilitation*. <https://doi.org/10.1007/s10926-014-9499-4>
- Dahling, J.J., Melloy, R., Thompson, M.N. (2013). Financial strain and regional unemployment as barriers to job search self-efficacy: A test of social cognitive career theory. *Journal of Counseling Psychology*, 60(2), 210-218. <https://doi.org/10.1037/a0031492>
- Eden, D., Aviram, A. (1993). Self-efficacy training to speed reemployment: Helping people to help themselves. *Journal of Applied Psychology*, 78(3), 352-360. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.78.3.352>
- Galla, B.M., Wood, J.J. (2012). Emotional self-efficacy moderates anxiety-related impairments in math performance in elementary school-age youth. *Personality and Individual Differences*, 52, 118-122. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2011.09.012>
- Griggs, M.S., Rimm-Kaufman, S.E., Merritt, E.G., Patton, C.L. (2013). The Responsive Classroom approach and fifth grade students' math and science anxiety and self-efficacy. *School Psychology Quarterly*, 28, (4), 360-373. <https://doi.org/10.1037/spq0000026>
- Ju, S., Roberts, E., Zhang, D. (2013). Employer attitudes toward workers with disabilities: A review of research in the past decade. *Journal of Vocational Rehabilitation*, 38, 113-123.
- Kanfer, R., Hulin, C.L. (1985). Individual differences in successful job searches following lay-off. *Personnel Psychology*, 38, 835-847. <https://doi.org/10.1111/j.1744-6570.1985.tb00569.x>
- Kanfer, R., Wanberg, C.R., Kantrowitz, T.M. (2001). Job search and employment: A personality-motivational analysis and meta-analytic review. *Journal of Applied Psychology*, 86(5), 837-855. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.86.5.837>
- Kim, B., Jang, S.H., Jung, S.H., Lee, B.H., Puig, A., Lee, S.M. (2014). A moderated mediation model of planned happenstance skills, career engagement, career decision self-efficacy, and career decision certainty. *The Career Development Quarterly*, 62, 56-69. <https://doi.org/10.1002/j.2161-0045.2014.00070.x>

- Lent, W.M., Brown, S.D., Hackett, G. (2000). Contextual supports and barriers to career choice: A social cognitive analysis. *Journal of Counseling Psychology*, 47(1), 36-49.
<https://doi.org/10.1037/0022-0167.47.1.36>
- Liu, S., Huang, J.L., Wang, M. (2014). Effectiveness of job search interventions: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*. <https://doi.org/10.1037/a0035923>
- Łaguna, M. (2013). Self-efficacy, self-esteem, and entrepreneurship among the unemployed. *Journal of Applied Social Psychology*, 43, 253-262. <https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.2012.00994.x>
- McKee-Ryan, F., Song, Z., Wanberg, C.R., Kinicki, A.J. (2005). Psychological and physical well-being during unemployment: A meta-analytic study. *Journal of Applied Psychology*, 90(1), 53-76.
<https://doi.org/10.1037/0021-9010.90.1.53>
- Miyoshi, A. (2012). The stability and causal effects of task-specific and generalized self-efficacy in college. *Japanese Psychological Research*, 54(2), 150-158. <https://doi.org/10.1111/j.1468-5884.2011.00481.x>
- Moynihan, L.M., Roehling, M.V., LePine, M.A., Boswell, W.R. (2003). A longitudinal study of the relationships among job search self-efficacy, job interviews, and employment outcomes. *Journal of Business and Psychology*, 18(2), 207-233. <https://doi.org/10.1023/A:1027349115277>
- Nedeljkovic, M., Wepfer, V., Ausfeld-Hafter, B., Wirtz, P.H., Streitberger, K.M. (2013). Influence of general self-efficacy as a mediator in taiji induced stress reduction - results from a randomized controlled trial. *European Journal of Integrative Medicine*, 5(3), 284-290.
<https://doi.org/10.1016/j.eujim.2012.12.001>
- Olesen, S.C., Butterworth, P., Leach, L.S. Kelaher, M., Pirkis, J. (2013). Mental health affects future employment as job loss affects mental health: Findings from a longitudinal population study. *BMC Psychiatry*, 13. <https://doi.org/10.1186/1471-244X-13-144>
- Paul, K.I., Moser, K. (2009). Unemployment impairs mental health: Meta-analyses. *Journal of Vocational Behavior*, 74, 264-282. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2009.01.001>
- Pinquart, M., Juang, L.P., Silbereisen, R.K. (2003). Self-efficacy and successful school-to-work transition: A longitudinal study. *Journal of Vocational Behavior*, 63, 329-346.
[https://doi.org/10.1016/S0001-8791\(02\)00031-3](https://doi.org/10.1016/S0001-8791(02)00031-3)
- Porter, C.O.L.H., Gogus, C.I., Yu, R.C. (2011). The influence of early efficacy beliefs on teams' reactions to failing to reach performance goals. *Applied Psychology: An International Review*, 60(4), 645-669.
<https://doi.org/10.1111/j.1464-0597.2011.00451.x>
- Retowski, S. (2012). *Bezrobocie i odpowiedzialność*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR.
- Saks, A.M. (2006). Multiple predictors of criteria of job search success. *Journal of Vocational Behavior*, 68, 400-415. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2005.10.001>
- Saks, A.M, Ashforth, B.E. (1999). Effect of individual differences and job search behaviors on the employment status of recent university graduates. *Journal of Vocational Behavior*, 54, 335-349.
<https://doi.org/10.1006/jvbe.1998.1665>
- Saks, A.M, Ashforth, B.E. (2000). Change in job search behaviors and employment outcomes. *Journal of Vocational Behavior*, 56, 277-287. <https://doi.org/10.1006/jvbe.1999.1714>

Schmit, M.J., Amel, E.L., Ryan, A.M. (1993). Self-reported assertive job seeking behaviors of minimally educated job hunters. *Personnel Psychology*, 46, 105-124. <https://doi.org/10.1111/j.1744-6570.1993.tb00869.x>

Shantz, A., Latham, G.P. (2012). Transfer of training: written self-guidance to increase self-efficacy and interviewing performance of job seekers. *Human Resource Management*, 51(5), 733-746. <https://doi.org/10.1002/hrm.21497>

Shi, C.X, Zhao, X. (2014). The influence of college students' coping styles on perceived self-efficacy in managing inferiority. *Social Behavior and Personality*, 42(6), 949-958. <https://doi.org/10.2224/sbp.2014.42.6.949>

Taris, T.W. (2002). Unemployment and mental health: A longitudinal perspective. *International Journal of Stress Management*, 9(1), 43-57. <https://doi.org/10.1023/A:1013067101217>

Tay, C., Ang, S., Van Dyne, L. (2006). Personality, biographical characteristics, and job interview success: A longitudinal study of the mediating effects of interviewing self-efficacy and the moderating effects of internal locus of causality. *Journal of Applied Psychology*, 91(2), 446-454. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.91.2.446>

Van Hooft, E.A.J., Born, M., Taris, T.W., van der Flier, H., Blonk, R.W.B. (2004). Predictors of job search behavior among employed and unemployed people. *Personnel Psychology*, 57, 25-59. <https://doi.org/10.1111/j.1744-6570.2004.tb02483.x>

Van Hooft, E.A.J., Noordzij, G. (2009). The effects of goal orientation on job search and reemployment: A field experiment among unemployed job seekers. *Journal of Applied Psychology*, 94(6), 1581-1590. <https://doi.org/10.1037/a0017592>

Van Ryn, M., Vinokur, A.M. (1992). How did it work? An examination of the mechanisms through which an intervention for the unemployed promoted job-search behavior. *American Journal of Community Psychology*, 20(5), 577-597. <https://doi.org/10.1007/BF00941773>

Vinokur, A.D., Schul, Y. (2002). The web of coping resources and pathways to reemployment following a job loss. *Journal of Occupational Health Psychology*, 7(1), 68-83. <https://doi.org/10.1037/1076-8998.7.1.68>

Weiner, K.K., Oei, T.P., Creed, P.A. (1999). Predicting job seeking frequency and psychological well-being in the unemployed. *Journal of Employment Counseling*, 36, 67-81. <https://doi.org/10.1002/j.2161-1920.1999.tb01010.x>

Zikic, J. Saks, A.M. (2009). Job search and social cognitive theory: The role of career-relevant activities. *Journal of Vocational Behavior*, 74, 117-127. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2008.11.001>

Zenger, M., Berth, H. Brähler, E., Stöbel-Richter, Y. (2013). Health complaints and unemployment: The role of self-efficacy in a prospective cohort study. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 32(1), 97-115. <https://doi.org/10.1521/jscp.2013.32.1.97>